

Bent Dahl Jensen

Hvem tegner billedet af islam og muslimer i danske medier?

Analyse af syv dagblades omtale af islam og muslimer i danske nyhedsartikler i 2017

Hvem tegner billedet af islam og muslimer i danske medier?

Analyse af syv dagblades omtale af islam og muslimer i danske nyhedsartikler i 2017

Bent Dahl Jensen

Redaktør af netavisen Sameksistens.dk

© Forfatteren og netavisen Sameksistens.dk

1. udgave, 1. oplag

Marts 2018

Forsidefoto: Eidfest på Rådhuspladsen i København i 2009. © Bent Dahl Jensen

Grafisk opsætning og diagrammer: Bent Dahl Jensen

Engelsk oversættelse af resumé: Inger Dahl

Tryk: LaserTryk

ISBN 978-87-970456-0-2

Rapporten forhandles af Forlaget Vindelsti, Jernbanegade 7, 3300 Frederiksværk • 48 79 73 77 • www.vindelsti.dk • mail@vindelsti.dk

Indhold

1. Resumé af analysens resultater og anbefalinger	5
2. Mål med analysen	7
3. Resultater af analysen	8
a. Antal artikler	8
b. Overordnet fokus i artikler	14
c. Kilder i artikler	26
d. Omtalte personer og organisationer mv. i artikler	32
e. Berørte emner og temaer i artikler	38
f. Grundholdning i artikler i forhold til muslimer/islam	40
g. Tolkninger af islam i artikler	42
4. Analyse af artikler om forslag om maskeringsforbud	44
5. Konklusioner	60
a. Konklusioner i forhold til den generelle medieanalyse	60
b. Konklusioner i forhold til artikler om maskeringsforbud	66
6. Anbefalinger	71
7. Bilag	73
a. Beskrivelse af analysemetoden	73
b. Definitioner	75
8. Summary in English	79

1. Resumé af analysens resultater og anbefalinger

Analysen af omtalen af islam og muslimer i danske nyhedsartikler på syv danske dagblades netaviser i 2017 viser sammenfattende:

- **Politikere tegner i højere grad end danske muslimer billedet i mediernes omtale af muslimer og islam.** Det illustreres af, at 45 % af kilderne er lands- og lokalpolitikere, mens muslimer kun udgør 16 % af kilderne.
- **Politikere sætter i stort omfang dagsordenen for mediernes omtale af danske muslimer og islam.** Fokus i artiklerne er ofte et politisk anliggende og ikke danske muslimers tro, religiøse praksis eller liv i øvrigt. Muslimer bliver ofte statister i et politisk spil, og politikere diskuterer i flere tilfælde forslag, som er et direkte angreb på muslimers religionsfrihed.
- **Få og til dels små moskéer og organisationer får hovedparten af opmærksomheden, når muslimer kommer til orde eller bliver omtalt i medierne.** Det betyder, at medierne ikke tegner et dækkende billede af de muslimske samfund i Danmark. Og det er ikke ualmindeligt, at mediernes fokus rettes mod grupper på fløjene med radikale synspunkter – med fx Dansk Folkeparti på den ene side og Hizb ut-Tahrir på den anden. En sådan sammenstilling opfylder til fulde det nyhedskriterium, der hedder ”konflikt”, men det giver befolkningen et fortegnede billede af islam og danske muslimer.

- **Medier er med til at tegne et forvrænget billede af danske muslimer, og hvad islam er i en dansk kontekst.** En række medier skriver ofte om islamiske begreber – fx sharia, islamisme, jihad – på en måde, der ikke er dækkende for begrebernes egentlige betydning, og som i bedste fald giver et mangelfuldt billede af danske muslimer og i værste fald et direkte forkert billede af islam. Mediernes rolle er særlig kritisabel, fordi der foregår en heftig politisk debat om islam i det danske samfund, hvor der fra politisk side til stadighed rettes angreb mod danske muslimer.
- **Journalister/medier overtager i nogle tilfælde deres kilders (ofte negative) dagsorden og sprogbrug i forhold til danske muslimer og islam.** Desuden forholder de sig ikke tilstrækkeligt kritisk i forhold til den dagsorden, som ikke mindst politiske kilder sætter for medieomtalen.

Resumé af den supplerende analyse af tre netavisers artikler om forslaget om at indføre et maskeringsforbud (burkaforbud). Analysen omfatter artikler i Berlingske, Kristeligt Dagblad og Politikens netaviser i september-oktober 2017.

- **Politikere udgør næsten 90 % af kilder og omtalte personer.** Skævheden i kildefordelingen er her således endnu mere markant end i den generelle analyse.
- **Muslimer udgør knap 5 % af kilder og omtalte personer.** Hovedparten af artiklerne, hvori der optræder muslimer, blev desuden bragt efter, at der var konstateret et politisk

flertal for at indføre et maskeringsforbud. Muslimer blev således kun i ringe grad hørt om deres mening forud for den politiske beslutning, mens de i lidt større omfang fik lov til at kommentere på beslutningen, da den var truffet.

- **Denne skævhed i inddragelsen af muslimer i nyhedsdækningen er et demokratisk problem.** For pressen har et ansvar for, at alle relevante synspunkter kommer frem i en sag – og især et ansvar for, at en befolkningsgruppe, som direkte vil blive berørt af den sag, der diskuteres, også selv kommer til orde.
- **Der er en markant skævhed i den partimæssige fordeling af politiske kilder og omtalte personer.** Tre partier – Alternativet, Enhedslisten og SF – optræder ikke i en eneste af de 91 artikler, der indgår i analysen.
- **Blandt kilder og omtalte personer er der en overvægt af tilhængere af et maskeringsforbud.** 60 % af kilderne og omtalte personer er tilhængere af et maskeringsforbud, mens 21 % er (eller var) imod et forbud på det tidspunkt, hvor de udtalte sig.

Anbefalinger

Islam er en forholdsvis ny religion i Danmark. For 50 år siden var der ganske få muslimer i Danmark, mens der i dag er omkring 300.000 danske muslimer, hvilket svarer til omkring 5 % af befolkningen.

Selv om islam er vokset til at være den næststørste religion i Danmark, er der stadig en stor uvidenhed om islam i befolkningen, hvilket også afspejles i en meget stor del af den politiske debat om islam og i en stor del af mediernes omtale af islam og muslimer. Denne tendens ses også i de artikler, der indgår i nærværende analyse.

På den baggrund anbefaler rapporten:

- **At journalister og medier anvender klare og fyldestgørende definitioner** (fx i faktabokse), når de skriver om islamiske begreber som fx sharia, islamisme, jihad.
- **At journalister og redaktioner inddrager muslimske kilder**, når de skriver artikler, der vedrører danske muslimer – fx ved at bruge de pressemeddelelser, der udsendes fra muslimsk side. Det skal selvfølgelig ske med den samme kritiske tilgang, som anvendes over for andre kilder.
- **At der oprettes efteruddannelseskurser**, så journalister kan skaffe sig mere viden om islam og danske muslimer.

Uddybning af konklusioner og anbefalinger på side 60-72.

2. Mål med analysen

Målet med analysen er at undersøge:

1. Hvilke kilder bruges i omtalen af islam og muslimer?
2. Hvilke personer og organisationer beskrives i omtalen af islam og muslimer?
3. Hvilke emner berøres i omtalen af islam og muslimer?

Analysen er foretaget af flere grunde:

- Islam er den næststørste religion i Danmark. Det anslås, at der er omkring 300.000 muslimer i Danmark. Det svarer til en andel på omkring 5 % af befolkningen.
- Danske muslimer giver udtryk for, at de oplever en tiltagende islamofobi i det danske samfund. Denne opfattelse blev bekræftet af en meningsmåling, der blev foretaget af analyseinstituttet Megafon for Politiken og TV2 i februar 2017. Den viste, at 81 % af de adspurgte muslimer helt eller overvejende var enige i, "at synet på islam og muslimer er forværret over de seneste 10 år".
- Rigspolitiets statistikker viser, at muslimer var ofre for hver femte hadforbrydelse i 2015 og 2016.
- Generelt – og ikke mindst fra politisk side – har der været megen fokus på islam og de muslimske samfund i Danmark i de seneste år.

Det er derfor relevant at se på, hvilken rolle medierne spiller i forhold til de ovennævnte forhold – og hvad der kan gøres for at ændre på åbenlyse skævheder.

Analyse af syv dagblade i fire 10-dages perioder

Vi har valgt at analysere danske nyhedsartikler på syv landsdækkende dagblades netaviser i fire perioder af 10 dage: 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november.

De syv dagblade er: Berlingske, BT, Ekstra Bladet, Information, Jyllands-Posten, Kristeligt Dagblad og Politiken.

Analyseperioderne er valgt, så de fordeler sig jævnt hen over årets 12 måneder. Den fjerde periode blev dog rykket frem fra december til november, for at kunne offentliggøre medieanalysen hurtigt efter årsskiftet.

Søgeord: "islam" og "muslim"

Der er på dagbladenes netaviser søgt efter hits på ordene "islam" og "muslim". Det betyder, at der også er kommet hits på beslægtede ord som islamisme, islamkritisk ... og på muslimer, muslimsk ...

Alle nyhedsartikler er analyseret, men ikke debat- og kulturstof, udlandsartikler, lederartikler, analyser og kommentarer.

Analysen af danske mediers omtale af islam og muslimer i 2017 er foretaget i forlængelse af en tilsvarende medieanalyse i 2016.

Læs mere om analysemetoden og de definitioner, der er anvendt i medieanalysen, under bilag (side 73-78).

3. Resultater af analysen

I det følgende beskrives resultaterne af medieanalysen for 2017. Gennemgangen tager udgangspunkt i de samlede resultater for alle fire analyseperioder, men i de tilfælde, hvor en enkelt periode skiller sig ud, vil disse særlige kendetegn også blive omtalt.

3.a. Antal artikler

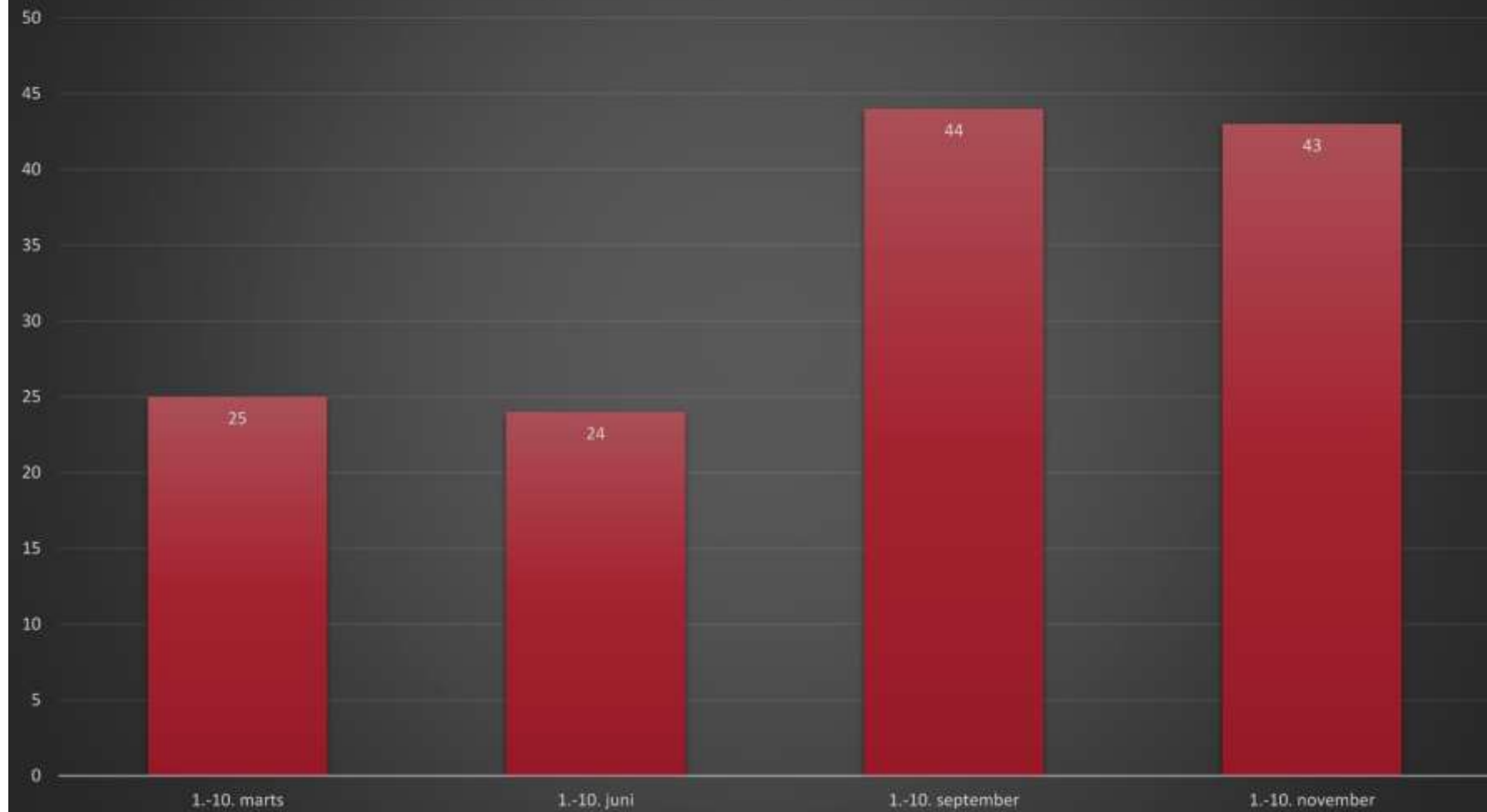
Der blev i de fire perioder i alt bragt 136 artikler, hvori "islam" og/eller "muslim" indgik. Det svarer til, at der i gennemsnit blev bragt 3,5 artikler af den art om dagen i analyseperioderne.

• Målt på analyseperioder

Fordelingen varierer en del i forhold til de fire analyseperioder.

I marts- og juni-perioderne blev der bragt henholdsvis 25 og 24 artikler, mens der i september- og november-perioderne blev bragt næsten dobbelt så mange – nemlig henholdsvis 44 og 43 artikler.

Artikler om islam og muslimer fordelt på analyseperioder - 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

- **Målt på medier**

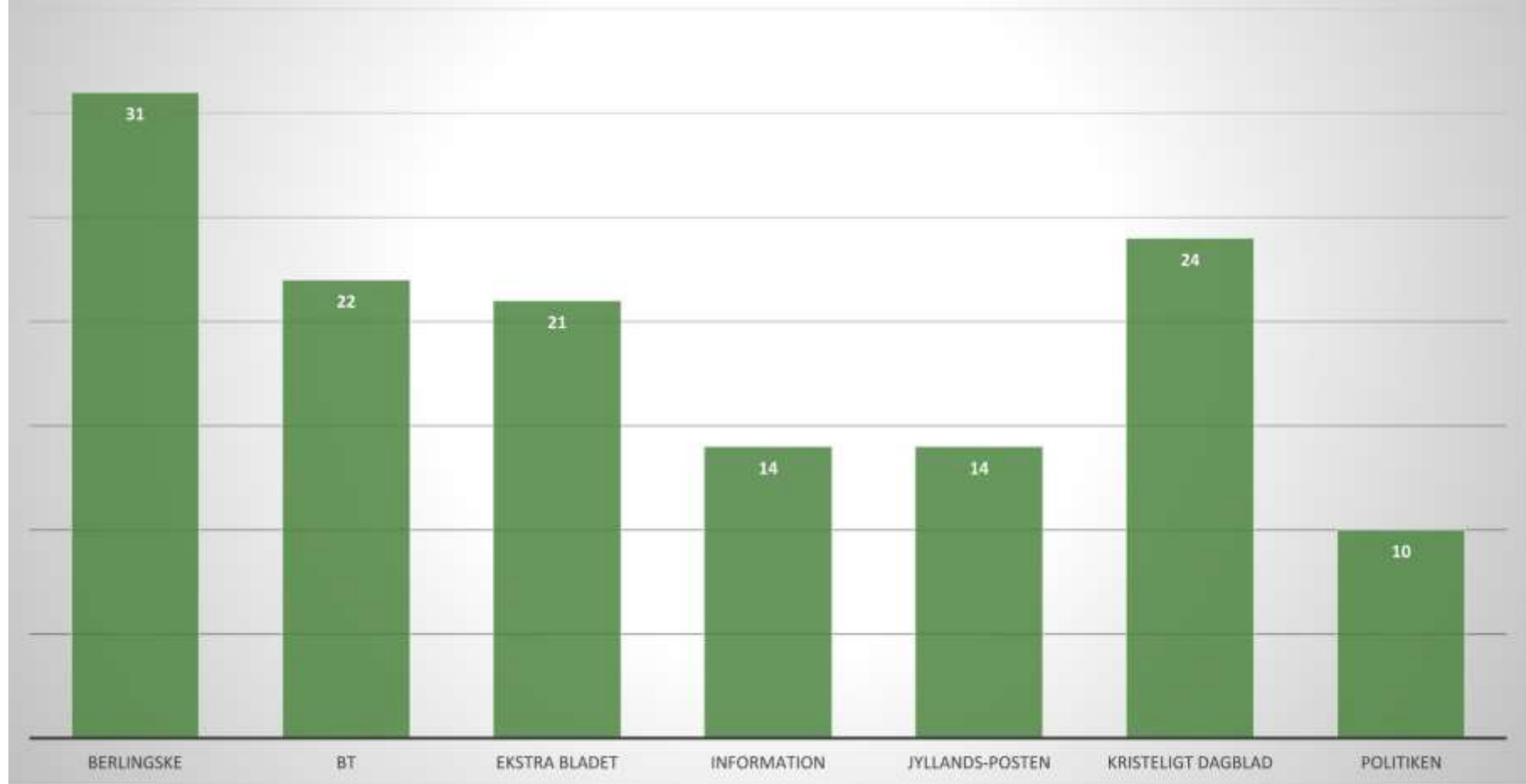
Antallet af artikler på de syv netaviser viser store forskelle.

Berlingske bragte flest artikler, nemlig 31.

Derefter fulgte Kristeligt Dagblad, BT og Ekstra Bladet med henholdsvis 24, 22 og 21 artikler.

Færrest artikler bragte Politiken (10) efterfulgt af Information og Jyllands-Posten med hver 14 artikler.

Artikler om islam og muslimer i Danmark i danske medier - 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

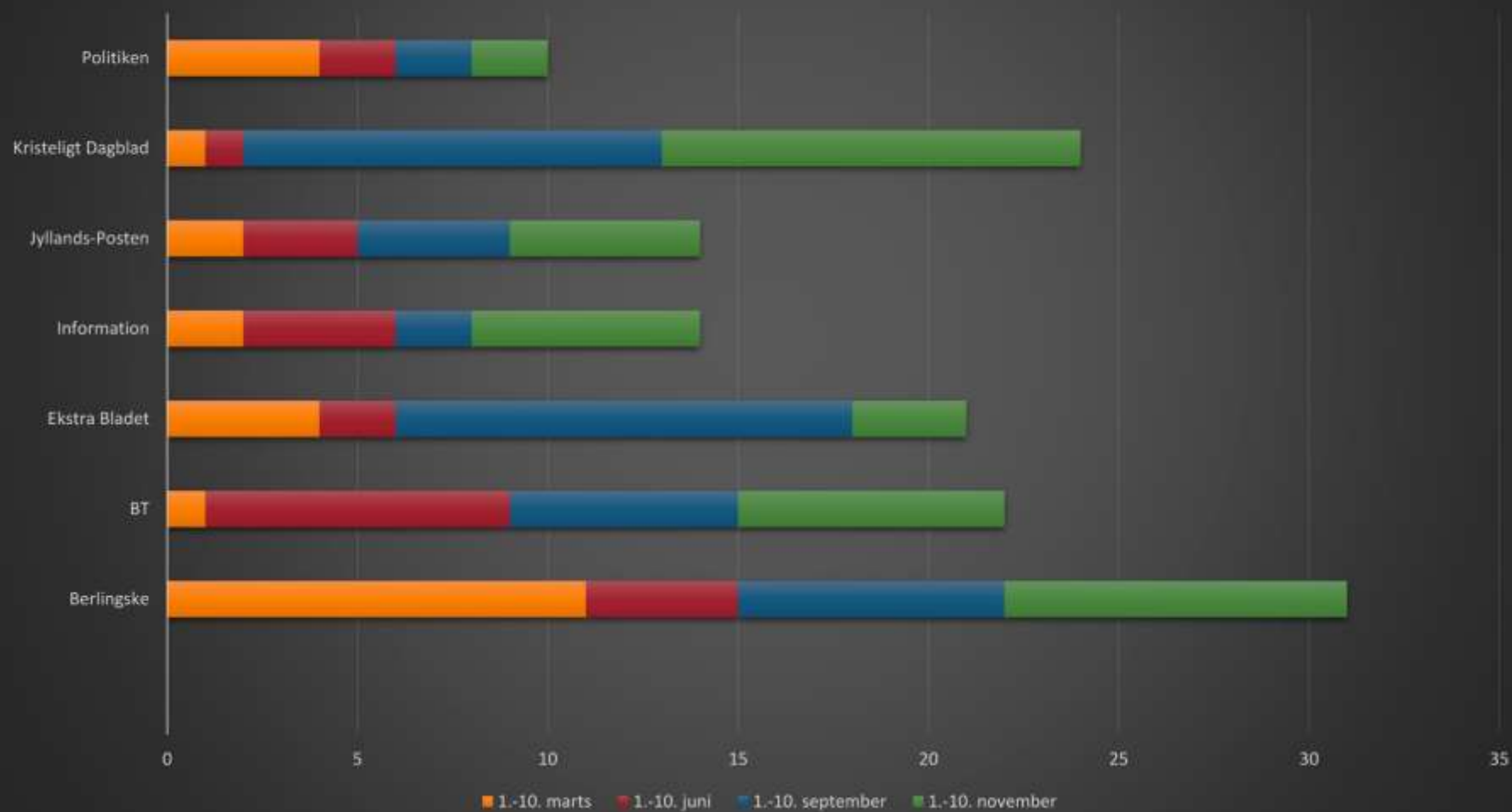
- **Store variationer fra periode til periode**

Der er – som det fremgår af næste diagram – også stor forskel på, hvor mange artikler de enkelte netaviser har bragt i de fire analyseperioder. Mest markant for Kristeligt Dagblad, der kun bragte én artikel i hver af de to første perioder, mens den bragte 13 i hver af de to følgende perioder.

Der er også en del variation i BT's dækning, hvor antallet af artikler svinger fra én i marts-perioden til 6-8 artikler i de øvrige perioder.

Mindst variation i antallet af artikler findes hos Politiken, Information og Jyllands-Posten, hvor antallet af artikler varierer fra 2 til 6 i analyseperioder. Det kan hænge sammen med, at det er de tre medier, der samlet har bragt færrest artikler i analyseperioderne.

Artikler om islam og muslimer opdelt efter analyseperioder - 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

3.b. Overordnet fokus i artikler

Artiklerne er opdelt i 8 forskellige kategorier ud fra, hvad der er artiklens overordnede fokus – eller artiklens vinkel.

I analysen opereres med følgende kategorier:

- Muslimers tro og religiøse praksis
- Muslimers liv i øvrigt, herunder kulturelt
- Religions- og ytringsfrihed
- Politik
- Sameksistens
- Kriminalitet
- Syrienkrigere og terrorisme
- Andet

I bilag 7.b findes en detaljeret beskrivelse af de otte kategorier.

• Det generelle billede

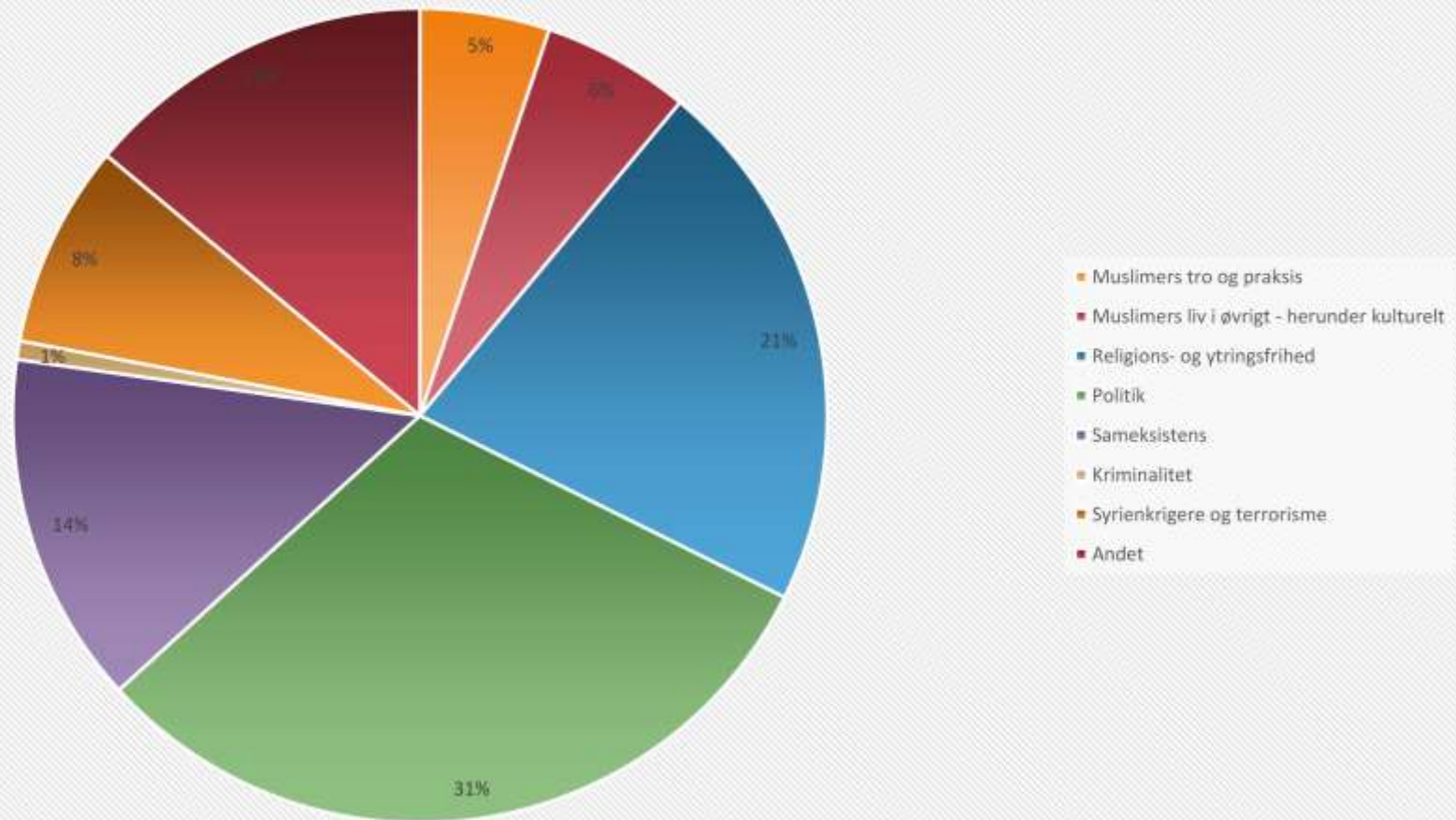
I næsten en tredjedel af artiklerne (31 %) er **politik** det overordnede fokus, mens det i hver femte artikel (21 %) er **religions- og ytringsfrihed**.

Sameksistens er det overordnede fokus i 14 % af artiklerne, og kategorien **andet** tegner sig for en tilsvarende andel.

Syrienkrigere og terrorisme er det overordnede fokus i 8 % af artiklerne, mens **kriminalitet** er det i 1 % af artiklerne.

I 5 % af artiklerne er **muslimers tro og religiøse praksis** det overordnede fokus, og i 6 % af artiklerne er **muslimers liv i øvrigt**, herunder kulturelt, det overordnede fokus. Det betyder, at muslimers religiøse og kulturelle liv kun er det overordnede fokus i godt hver tiende artikel (11 %).

Overordnet fokus i artikler om islam og muslimer i danske medier – 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

• Muslimers tro og religiøse praksis

Kun i 7 af de 136 artikler (5 %) ligger det overordnede fokus på muslimers tro og religiøse praksis.

I **juni-perioden** blev der bragt tre artikler. To af dem er relateret til den muslimske fastemåned, ramadanen. I begge artikler fortæller muslimer, hvad ramadanen betyder for dem.

I juni blev der også bragt en artikel om nogle danske muslimer, som støtter en gruppe britiske imamer, der har udtalt, at islamiske terrorister ikke bør have en muslimsk begravelse.

Der blev bragt tre artikler i **september-perioden**. To af artiklerne er interview med en terror-dømt muslim, der nu tager afstand fra det liv, han tidligere levede som radikaliseret muslim. Han fortæller, at han har handlet forkert, og at han nu har et andet syn på islam.

Den tredje artikel er et kort interview med en muslimsk integrationsrådgiver, der støtter et burka-forbud i Danmark.

I **december-perioden** blev der bragt en enkelt artikel i denne kategori. Det var en artikel i Kristeligt Dagblad om den islamiske bevægelse Milli Görüs.

Marts-perioden indeholder ingen artikler i denne kategori.

Tre aviser – Berlingske, BT og Jyllands-Posten – har ikke bragt nogen artikler inden for denne kategori i de fire analyseperioder.

• Muslimers liv i øvrigt, herunder kulturelt

Kun 8 artikler (6 %) har et overordnet fokus på muslimers liv i øvrigt, herunder kulturelle forhold.

Seks af artiklerne er bragt i **marts-perioden**. Det er dels artikler om en meningsmåling, der viser, at en tredjedel af danske muslimer føler sig set ned på, og at otte ud af ti muslimer oplever, at synet på islam og muslimer er blevet forværret i løbet af de seneste 10 år; dels artikler, der indeholder kommentarer fra muslimer og politikere til meningsmålingen.

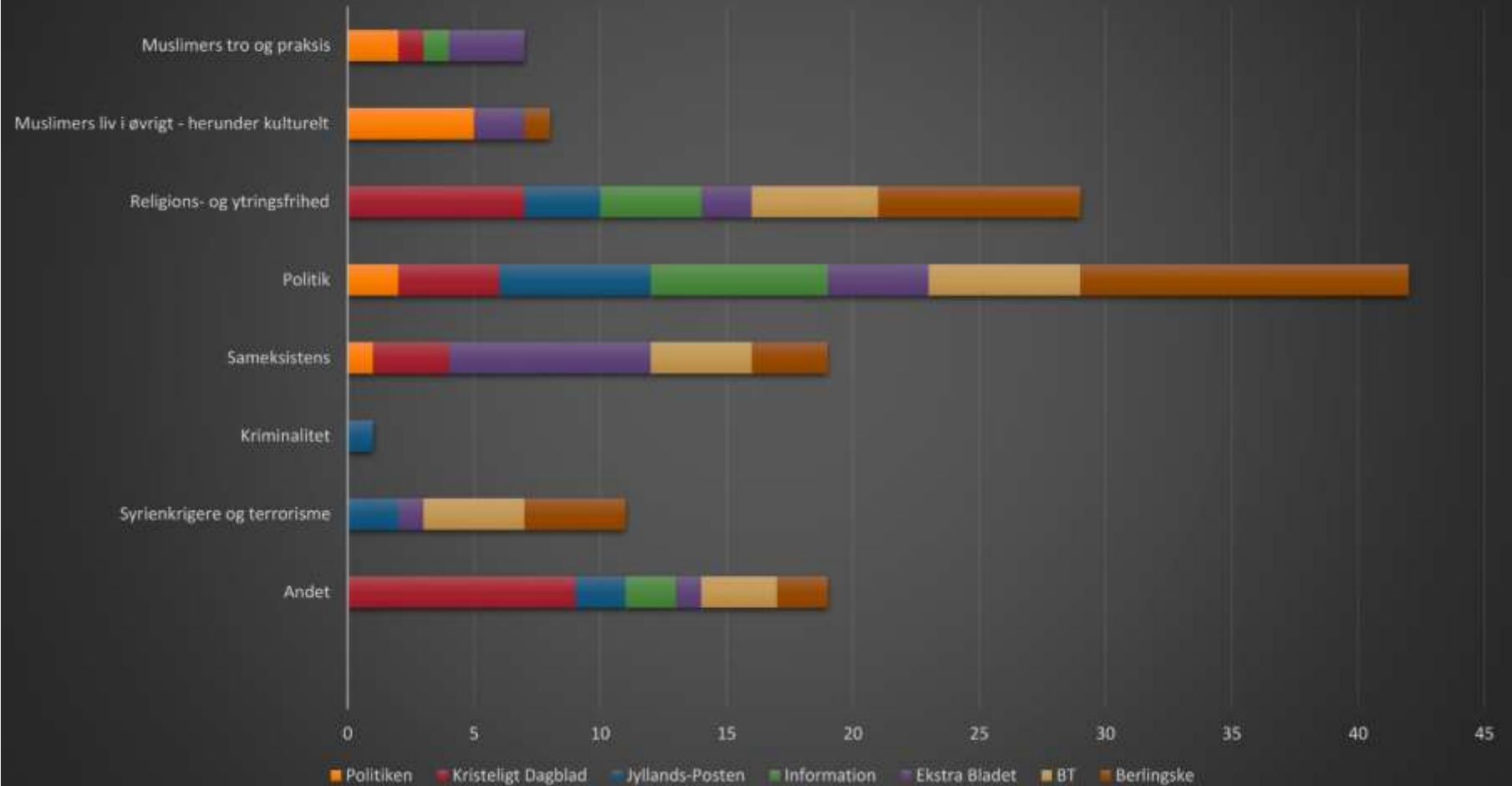
I **juni-perioden** bragte Politiken en artikel, hvor unge kvindelige muslimer fortalte om familieforhold, kærester, kulturelle traditioner og andre emner, som der er i fokus i den norske tv-serie "Skam", der har været sendt på dansk tv.

I **september-perioden** bragte Ekstra Bladet et interview med en ung muslimsk forfatter i anledning af hans debut-udgivelse.

November-perioden indeholder ingen artikler i denne kategori.

Fire aviser – BT, Information, Jyllands-Posten og Kristeligt Dagblad – har ikke bragt nogen artikler inden for denne kategori i de fire analyseperioder.

Overordnet fokus i artikler om islam og muslimer i danske medier – 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

- **Religions- og ytringsfrihed mv.**

Religions- og ytringsfrihed og andre menneskerettigheder er det overordnede fokus i 29 artikler (21 %).

I **marts-perioden** blev der bragt én artikel inden for kategorien. Den handlede om blasfemi-bestemmelsen.

I **juni-perioden** blev der bragt tre artikler: To om afskaffelsen af blasfemiparagraffen, og en om den nationale sanktionsliste over religiøse forkyndere, der har fået indrejseforbud til Danmark.

I **september-perioden** blev der bragt 15 artikler, hvilket svarer til over halvdelen af artiklerne i kategorien. Hovedparten (13) af dem relaterer til forfølgelsen af rohingya-muslimer i Myanmar. På det tidspunkt flygtede over 600.000 rohingya-muslimer til nabolandet Bangladesh. Analysen omfatter ikke udlandsartikler om forfølgelsen af rohingya-muslimerne, men alene danske nyhedsartikler, hvor politikere kommenterede forfølgelsen. Nogle af disse artikler handler om, at folketingsmedlemmerne Ulla Sandbæk fra Alternativet og Claus Kvist Hansen fra Dansk Folkeparti ikke havde fordømt disse menneskerettighedskrænkelser under et besøg i Myanmar. Seks netaviser – alle undtagen Politiken.dk – bragte næsten enslydende artikler fra Ritzau om folketingsmedlemmernes besøg i Myanmar.

I september-perioden blev der desuden bragt to artikler om regeringens forslag om at oprette et kontor i Udenrigsministeriet, der særligt skal arbejde for at støtte kristne og religiøse minoriteter, der bliver forfulgt i Mellemøsten.

Flere artikler havde fokus på danske politikere, som ikke fordømte forfølgelsen af rohingya-muslimer i Myanmar under et besøg i landet.

Rohingya-muslimerne er også i fokus i syv af de 10 artikler i **november-perioden**. De handler om, at udviklingsminister Ulla Tørnæs (V) efter et besøg i Myanmar fordømte overgrebene mod rohingya-muslimerne.

Kristeligt Dagblad bragte – i forbindelse med omtale af opgaverne for det nye kontor i Udenrigsministeriet for religiøse minoriteter – to artikler med danske vinkler på forfølgelse af kristne.

Herudover bragte Berlingske et interview med forfatteren til en bog om overgreb mod ezidi-kvinder, der blev taget til fange af ISIS (Islamisk Stat i Irak og Syrien, også kaldet ISIL eller IS.)

Alle aviser, undtagen Politiken, har bragt artikler inden for denne kategori.

- **Politik**

Der blev bragt 42 artikler (31 %), hvor det overordnede fokus er dansk politik. Over halvdelen af artiklerne (22) blev bragt i november-perioden.

Blandt de ni artikler, der blev bragt i **marts-perioden**, var et interview i Berlingske med finansminister Kristian Jensen (V), der bl.a. udtalte, at han ikke føler sine kristne værdier truet. Han fortalte også, at han for nylig havde overværet en gymnastikopvisning, og at han i den forbindelse havde glædet sig over, at der blandt deltagerne var en tørklædeklædt pige. Det medførte en skarp reaktion fra Dansk Folkepartis udlændingeordfører, Martin Henriksen, som udtalte, at Kristian Jensen "ikke har forstået noget som helst".

I samme periode foreslog DF's forsvarsordfører, Marie Krarup, at Danmark skulle stoppe al indvandring fra muslimske lande og i stedet bruge flere penge på at styrke forsvaret.

Information bragte en artikel om, at imamer ikke længere må være domsmænd eller nævninge.

Berlingske bragte en artikel, hvor talsmanden for Grimhøjmoskeen i Aarhus, Oussama El-Saadi, tog til genmæle mod udlændingeminister Inger Støjberg (V), der i slutningen af februar i et interview i BT havde kaldt ham "en fej hund".

I **juni-perioden** blev der bragt syv artikler inden for denne kategori. Flere aviser bragte artikler, hvor Marie Krarup (DF) slog til lyd for, at "dialogpræster" erstattes af "missionspræster", og at

der afsættes penge på finansloven til at støtte kristen mission over for muslimer i Danmark. Som reaktion herpå blev der bragt artikler, hvor præster og eksperter kommenterede Marie Krarups udtalelser.

Politiske angreb mod danske muslimer i en del artikler.

Der er også artikler, hvor der er korte citater af de politiske ledes grundlovstaler, herunder en udtalelse af udenrigsminister Anders Samuelsen (LA). Han sagde – med adresse til unge muslimer: "Til jer vil jeg sige: Husk: Ingen andre end jer selv skal bestemme, hvordan I skal gå klædt. Tag bare tørklædet af."

Marie Krarup kritiserede i en artikel på BT's netavis en video fra Dansk Kvindesamfund, som hun mener er "en omgang kvalmende propaganda for islam". I videoen fortæller en tørklædeklædt kvinde om, hvordan hun blev krænket på gaden en aften, hun var i byen med nogle gode venner.

Udlændingeminister Inger Støjberg (V) udtalte sig i en artikel på Jyllands-Postens netavis rosende om en gruppe britiske imamer og danske muslimer, som på det tidspunkt udtalte, at islamiske terrorister ikke bør have en muslimsk begravelse.

I **september-perioden** blev der bragt fire artikler. To af dem handlede om, at tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussen (V) i sin tid havde kontaktet USA's daværende præsident George Bush for at få hans støtte i den krise, der fulgte, efter at Jyllands-Posten havde bragt Muhammed-tegningerne i 2005.

Der blev også bragt et stort interview med forsvarsminister Claus Hjort Frederiksen (V) i anledning af hans 70-års fødselsdag. I interviewet kommenterede han forskellige begivenheder i sin karriere.

Den fjerde handler om dansk nødhjælp til flygtninge i Myanmar.

Spidskandidat fra Dansk Folkeparti ville forbyde hospitalslæger at bære "store skæg".

Hovedparten af de 22 artikler i **november-perioden** handlede om, at Dansk Folkepartis spidskandidat ved valget til regionsrådet i Region Hovedstaden, Henrik Thorup, i en udtalelse foreslog, at det skulle forbydes læger på hospitaler at bære "stort skæg".

I november-perioden er der også bragt et par artikler, der har fokus på politiske forslag om at forbyde muslimske friskoler og/eller skærpe tilsynet med friskoler. Denne debat har strakt sig over flere måneder, men hovedparten af disse artikler er bragt uden for de fire analyseperioder.

Blandt de øvrige artikler i perioden er et interview i Kristeligt Dagblad med Socialdemokratiets udlændingeordfører, Mattias Tesfaye, der kritiserer "den islamiske vækkelse" for at presse moderate muslimer, samt en artikel i Ekstra Bladet om, at lederen af partiet Stram Kurs, Rasmus Paludan, anklages for at være racist.

Alle aviser har bragt artikler inden for denne kategori.

- **Sameksistens**

I 19 artikler (14 %) ligger det overordnede fokus på sameksistens og integration, herunder muslimers og muslimske institutioners samspil med det øvrige samfund.

I **marts-perioden** blev der bragt fire artikler inden for denne kategori. En af artiklerne handlede om bederum på uddannelsesinstitutioner. Den blev bragt på Berlingske, som også bragte en kort citathistorie om en islamforsker, der mener, at ”når vi i dag taler om muslimer, så taler vi ikke om almindelige mennesker, der praktiserer deres religion”, men ”om karikaturer, som vi nægter at forstå indgående”.

Kristeligt Dagblad bragte en artikel om, at en kirke og en moské i Vejle samarbejder om et åbent hus-arrangement, hvor man først samles til fredagsbøn i moskeen og derefter til gudstjeneste i kirken.

Læsere klagede over lang ventetid på taxaer på dagen for den muslimske Eid-fest.

Den fjerde artikel blev bragt i Ekstra Bladet. Den handlede om en hjemløs, der havde klaget til Ligebehandlingsnævnet, fordi han mente, at han var udsat for negativ forskelsbehandling fra kommunens side, fordi han – modsat flygtninge – ikke fik tilbudt en bolig. Sagen havde intet med islam eller muslimer at gøre, men den er med i analysen, fordi ordet ”muslimer” optræder i en bisætning.

Læsere klagede om ændret emballage på græsk yoghurt.

I **juni-perioden** blev der bragt to artikler inden for denne kategori. Den ene handlede om, at medierne stort set ikke dækker ramadanen, og den anden var en gengivelse af spørgsmålene fra den aktuelle indfødsretsprøve, hvor et af spørgsmålene relaterede til islam.

I **september-perioden** blev der bragt 12 artikler inden for denne kategori, hvilket svarer til, at næsten to tredjedele af alle bragte artikler i denne kategori blev bragt i september.

Over halvdelen af disse artikler er bragt på Ekstra Bladets netavis, og de spænder meget bredt. Der er artikler om, at nogle taxakunder måtte vente i lang tid på en taxa på dagen for den

muslimske Eid-fest, fordi mange muslimske taxachauffører holdt fri den dag. Der er også artikler om, at supermarkedskæden Lidl har ændret udseendet på emballagen for kædens græske yoghurt. På emballagen er der et billede af en græsk kirke, og her har man fjernet et kors på kirkens kuppel. Artiklerne handler om, at Lidl-kunder har kritiseret dette – og for nogles vedkommende ledsages kritikken af negative bemærkninger i forhold til islam/muslimer. Desuden er der et par artikler om, hvorvidt tv-værter må bære tørklæde.

Berlingske og BT's netaviser bringer tilsammen tre artikler om, at muslimske friskoler er sat under skærpet tilsyn og/eller har mistet deres statstilskud.

Kristeligt Dagblads netavis har en artikel, hvor man har inviteret Özlem Cekic og Sørine Gotfredsen til dialogkaffe. En anden artikel på netavisen handler om, at kristne foreninger rammes af de stramninger, der blev gennemført af bl.a. folkeoplysningsloven af et flertal i Folketinget som reaktion på tv-serien "Moskeerne bag sløret", der blev sendt på TV2 i marts 2016.

I **november-perioden** blev der bragt en enkelt artikel inden for denne kategori. Det var en artikel på BT's netavis om en muslimsk friskole, der er under skærpet tilsyn.

To aviser – Information og Jyllands-Posten – har ikke bragt nogen artikler inden for denne kategori i de fire analyseperioder.

• **Kriminalitet**

Der er kun bragt én artikel, hvor det overordnede fokus ligger på kriminalitet.

Det var en artikel i Jyllands-Posten i marts, hvor avisen bragte et interview med forfatteren og journalisten Peter Øvig Knudsen om ungdomsoprør, bz'ere og radikaliserings. Ifølge artiklen mener Peter Øvig Knudsen, "at fortidens ungdomsoprør ... havde nogle af de samme fællestræk, som man ser ved radikale unge muslimer i dag".

- **Syrienkrigere og terrorisme**

I **11 artikler (8 %) ligger det overordnede fokus på Syrienkrigere og terrorisme.**

I **marts-perioden** blev der bragt tre artikler inden for denne kategori. I alle artikler refereres der fra et retsmøde i Østre Landsret, hvor en ung mand var tiltalt for at lade sig hverve til ISIS (Islamisk Stat i Irak og Syrien, også kaldet ISIL eller IS).

I **juni-perioden** blev der bragt fire artikler inden for denne kategori. Tre artikler handlede om, hvad der kendetegner de mennesker, som står bag terrorhandlinger. Den fjerde handlede om en dansk komikers bemærkninger i forbindelse med et terrorangreb i London.

I **november-perioden** blev der bragt fire artikler inden for denne kategori. I alle artikler refereres der fra et retsmøde i Retten på Frederiksberg, hvor et tidligere bandemedlem var tiltalt for at have tilsluttet sig og kæmpet for ISIS (Islamisk Stat i Irak og Syrien, også kaldet ISIL eller IS).

Tre aviser – Information, Kristeligt Dagblad og Politiken – har ikke bragt nogen artikler inden for denne kategori i de fire analyseperioder.

Flere retssager, hvor unge var tiltalt for at lade sig hverve som Syrienkrigere.

Der er i **september-perioden** ikke bragt artikler, hvor det overordnede fokus ligger på Syrienkrigere og terrorisme.

- **Andet**

I 19 artikler (14 %) falder det overordnede fokus ikke ind under ovennævnte kategorier. Det er meget forskellige artikler, vi finder i kategorien "Andet". Flere af disse artikler handler som sådan ikke om islam eller muslimer, men er med i analysen, fordi et eller begge søgeord optræder i artiklen – men altså i nogle tilfælde i en meget perifer sammenhæng.

I **marts-perioden** blev der bragt en enkelt artikel inden for denne kategori. Det er en artikel, som handler om den kritik, der var på daværende tidspunkt af ældreminister Thyra Frank (LA), og hvor "muslimer" bliver nævnt i en bisætning, uden at artiklen som sådan handler om islam eller muslimer.

I **juni-perioden** blev der bragt fire artikler inden for denne kategori. Tre artikler handlede om en fejring af Reformationen i Haderslev Domkirke, hvor det blev oplyst, at der var muslimer blandt de indbudte gæster. Den fjerde artikel var et interview med en person, der udtalte, at vedkommende var mere skræmt af sekularisme end af islam.

I **september-perioden** blev der bragt ni artikler inden for denne kategori, hvilket svarer til næsten to tredjedele af alle artikler i kategorien. Det er meget forskellige artikler. Der er fx en artikel om, at Danmarks Radio ønsker at reducere det kirkelige stof, og en artikel om en nabostrid i Gentofte, hvor ordet "muslimer"

optræder en enkelt gang, men hvor der ellers ikke skrives om islam/muslimer.

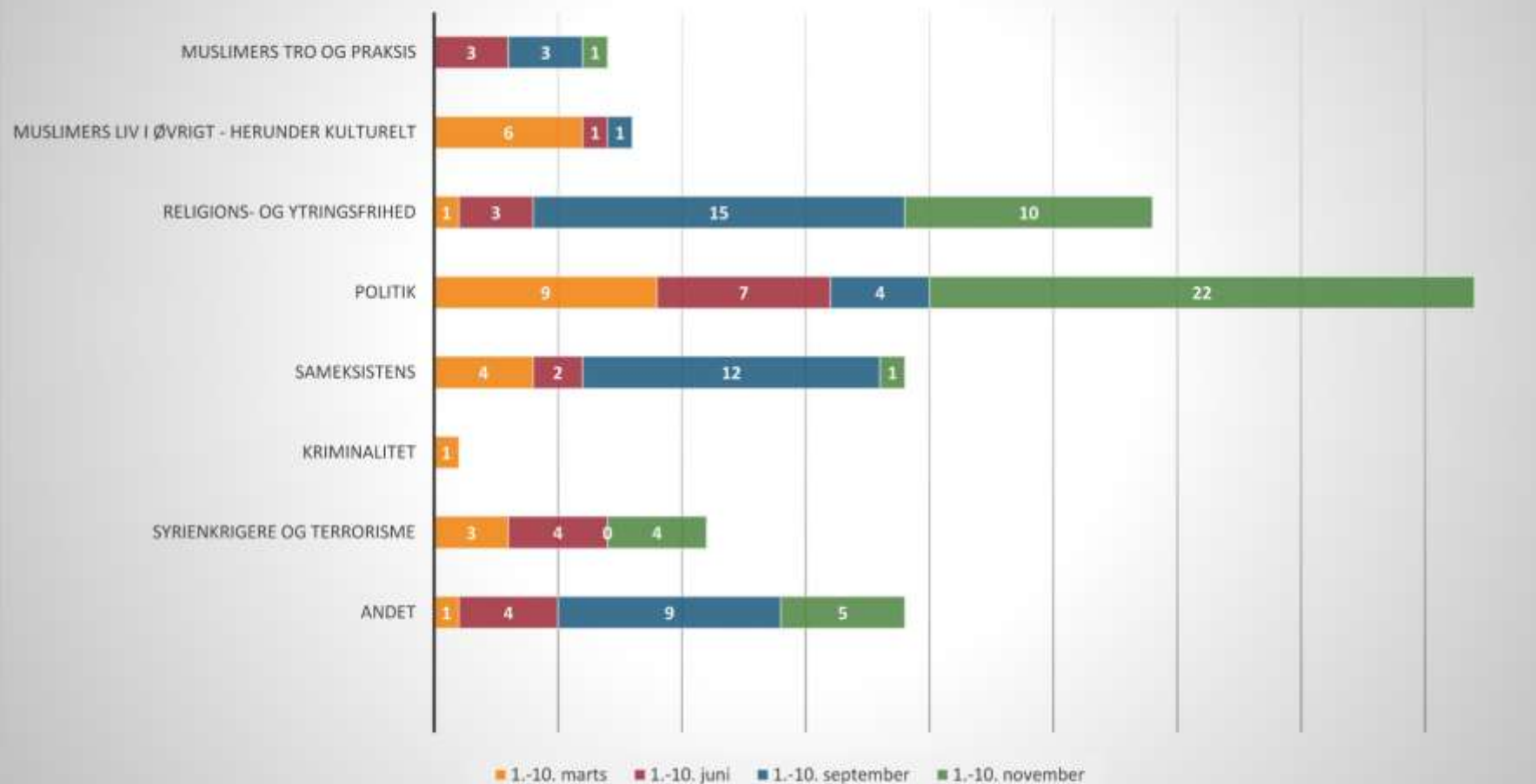
Kategorien indeholder flere artikler, der relaterer til kirkelige forhold. Fx et interview med en afgangende biskop, en artikel om en klovnegudstjeneste og en artikel om, at man i en københavnsk kirke kan komme ind direkte fra gaden og blive døbt. Der er også en artikel, hvor "Geggo" fra tv-serien "Familien fra Bryggen" fortæller, at hun og kæresten ikke skal have et kirkebryllup. Hun siger i den forbindelse, at det ikke handler om, at hendes kæreste ikke er muslim.

I **november-perioden** blev der bragt fem artikler inden for denne kategori. Tre af artiklerne handler om, at en fynsk festival i 2018 får besøg af forfatteren Salman Rushdie, der bl.a. er kendt for at have skrevet bogen "De sataniske vers".

En fjerde artikel, bragt i Kristeligt Dagblad, handler om, at Kirken for Det Flyvende Spaghettimonster søger anerkendelse som trossamfund. Samme avis bringer også et interview med kirkehistorikeren Martin Schwartz Lausten, hvor han blandt andet kommer ind på, hvordan vi i det danske samfund forholder os til islam.

Alle aviser, undtagen Politiken, har bragt artikler inden for denne kategori.

Artikler om islam og muslimer opdelt efter kategorier og analyseperioder - 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

3.c. Kilder i artikler

Ved kilder forstås personer, som direkte eller indirekte (ved citat) udtaler sig i artiklen. Kilderne er registreret som personer, og samtidig er kilderne inddelt i grupper.

Disse grupper er:

- Muslimske kilder, både religiøse og sekulære
- Religiøse kilder fra andre trossamfund
- Landspolitikere
- Lokalpolitikere (kommunalbestyrelser og regionsråd)
- Ekspertter og forskere
- Kilder fra skoler, offentlige forvaltninger mv.
- Kilder fra medier
- Kilder fra foreninger og organisationer
- Kilder fra sociale foreninger mv.
- Forfattere, debattører m.fl.
- Kilder fra erhvervslivet
- Øvrige kilder

Nogle kilder kan placeres i flere grupper – fx en muslimsk ekspert. Her er det den konkrete situation, der er afgørende for placeringen. Hvis vedkommende udtaler sig som ekspert, placeres han/hun i gruppen "Ekspertter"; hvis vedkommende udtaler sig som menig muslim, placeres han/hun i gruppen "Muslimske kilder".

• Kilder opdelt på grupper

Politikere tegner sig for 45 % af kildeudsagnene i artiklerne.

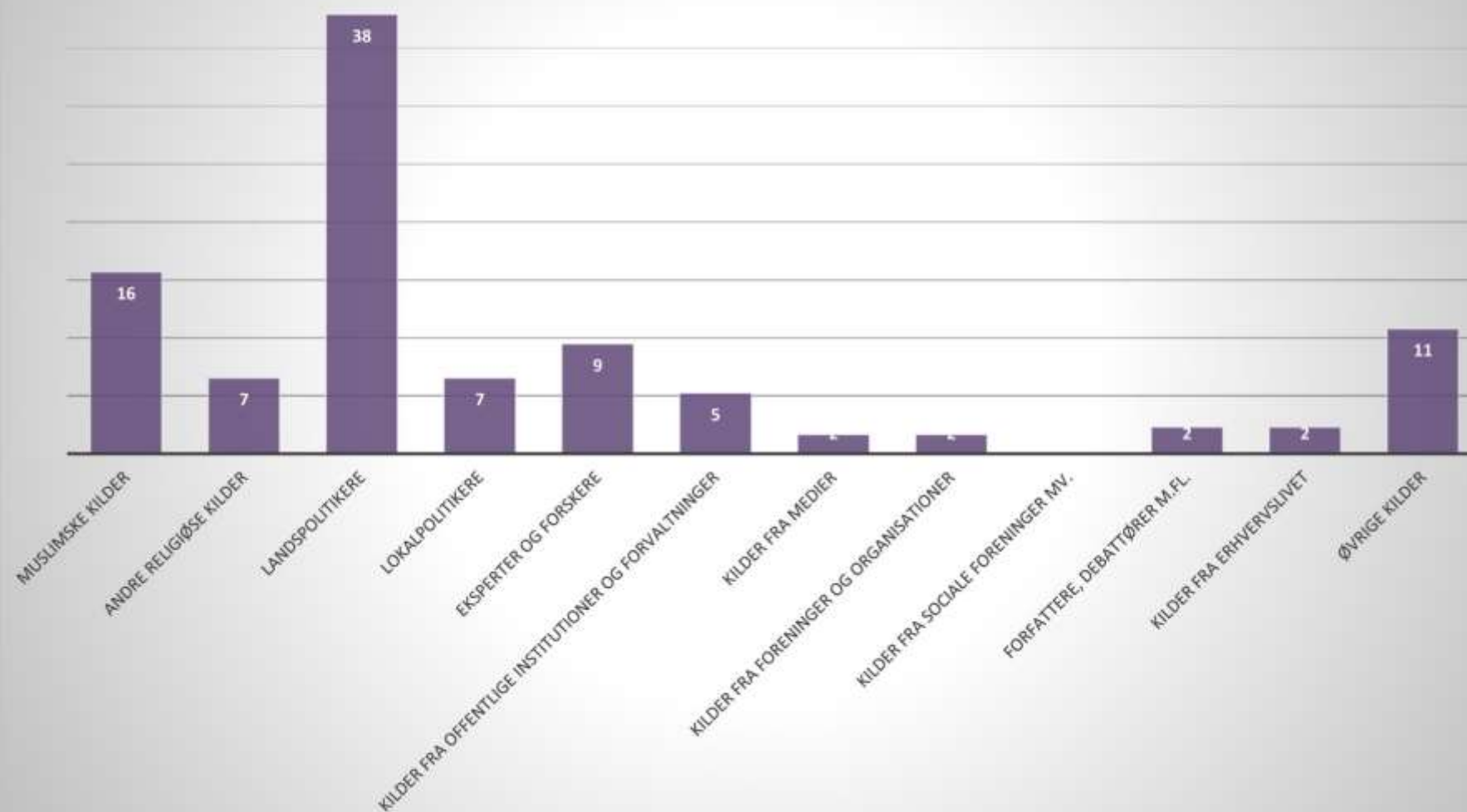
Landspolitikere udgør 38 % af kilderne, og lokalpolitikere udgør 7 % af kilderne. Hovedparten af de landspolitiske kilder kommer fra Venstre og Dansk Folkeparti.

Muslimske kilder er med 16 % den næststørste gruppe, og kilder fra andre trossamfund udgør 7 %. Kilder fra trossamfundene udgør således tilsammen 23 % af kilderne.

Ekspertter og forskere udgør 9 % af kilderne.

Blandt "øvrige kilder" findes en del kildeudsagn fra Facebook og andre sociale medier.

Kilder (i %) i artikler om islam og muslimer 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

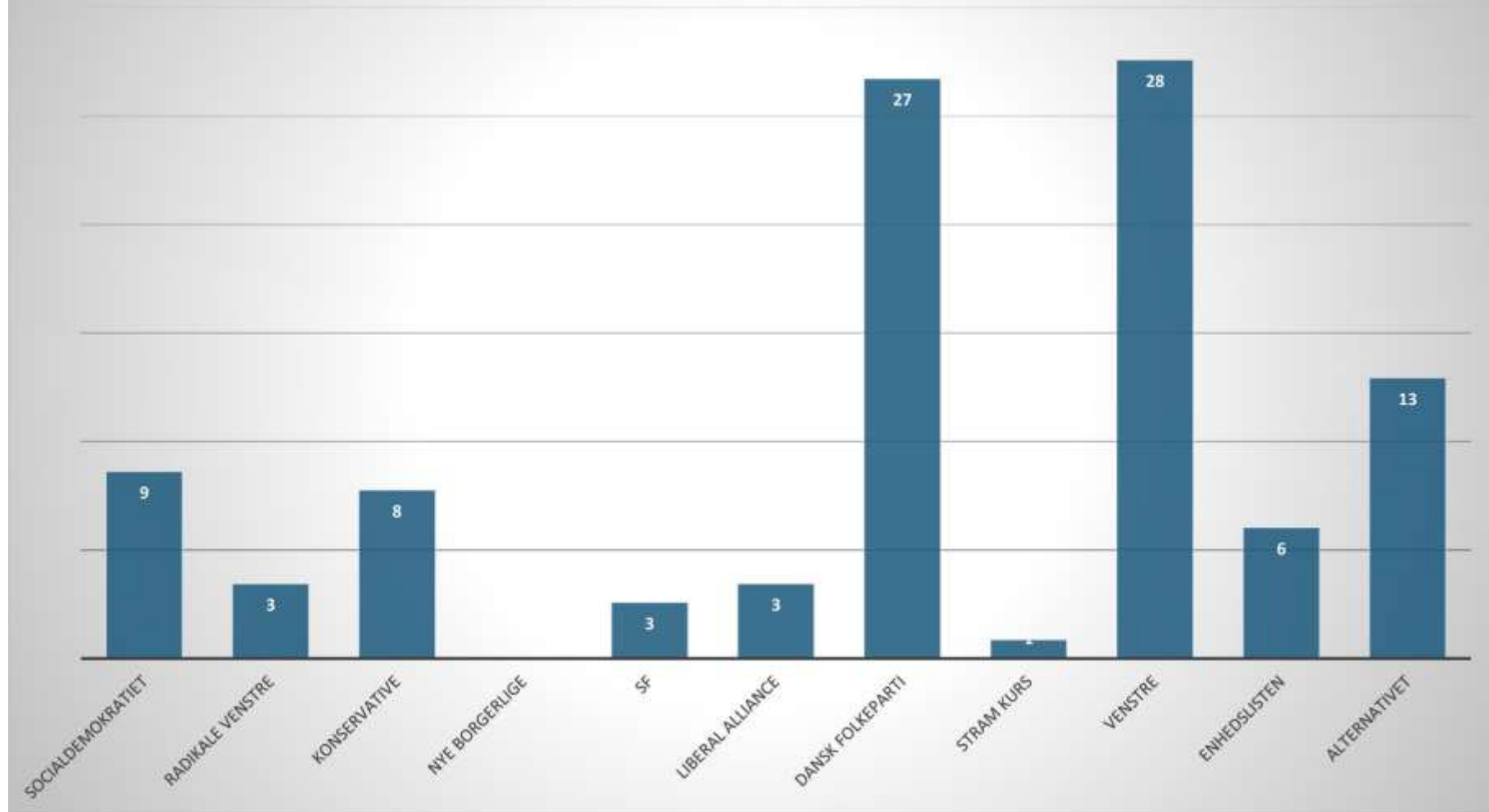
- **Politiske kilder domineres af Venstre og Dansk Folkeparti**

To partier – Venstre og Dansk Folkeparti – tegner sig for over halvdelen (55 %) af de 116 kildeudsagn, der er fremsat af landspolitikere i de 136 artikler.

Dernæst følger Alternativet (13 %), Socialdemokratiet (9 %), Det Konservative Folkeparti (8 %) og Enhedslisten (6 %).

De øvrige partier tegner sig hver især for højst 3 % af de landspolitiske kildeudsagn.

Politiske kilder (i %) i artikler om islam og muslimer – 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

- **Kilder opdelt på personer**

Politikere dominerer også listen over de ni mest citerede kilder.

Listen omfatter kun ni personer, da der på "10. pladsen" er en lang række personer, der hver har været kilde i tre artikler.

Listen toppes af Henrik Thorup, der var Dansk Folkepartis spidskandidat ved regionsrådsvalget i Region Hovedstaden i november 2017. Alle syv netaviser bragte mindst en artikel om Henrik Thorups forslag om at forbyde læger at bære "store skæg".

Der er i alt syv folketingsmedlemmer blandt de ni mest citerede kilder. Det er Ulla Sandbæk (ALT), Peter Skaarup (DF), Michael Aastrup Jensen (V), Ulla Tørnæs (V), Claus Kvist Hansen (DF), Marie Krarup (DF) og Naser Khader (KF).

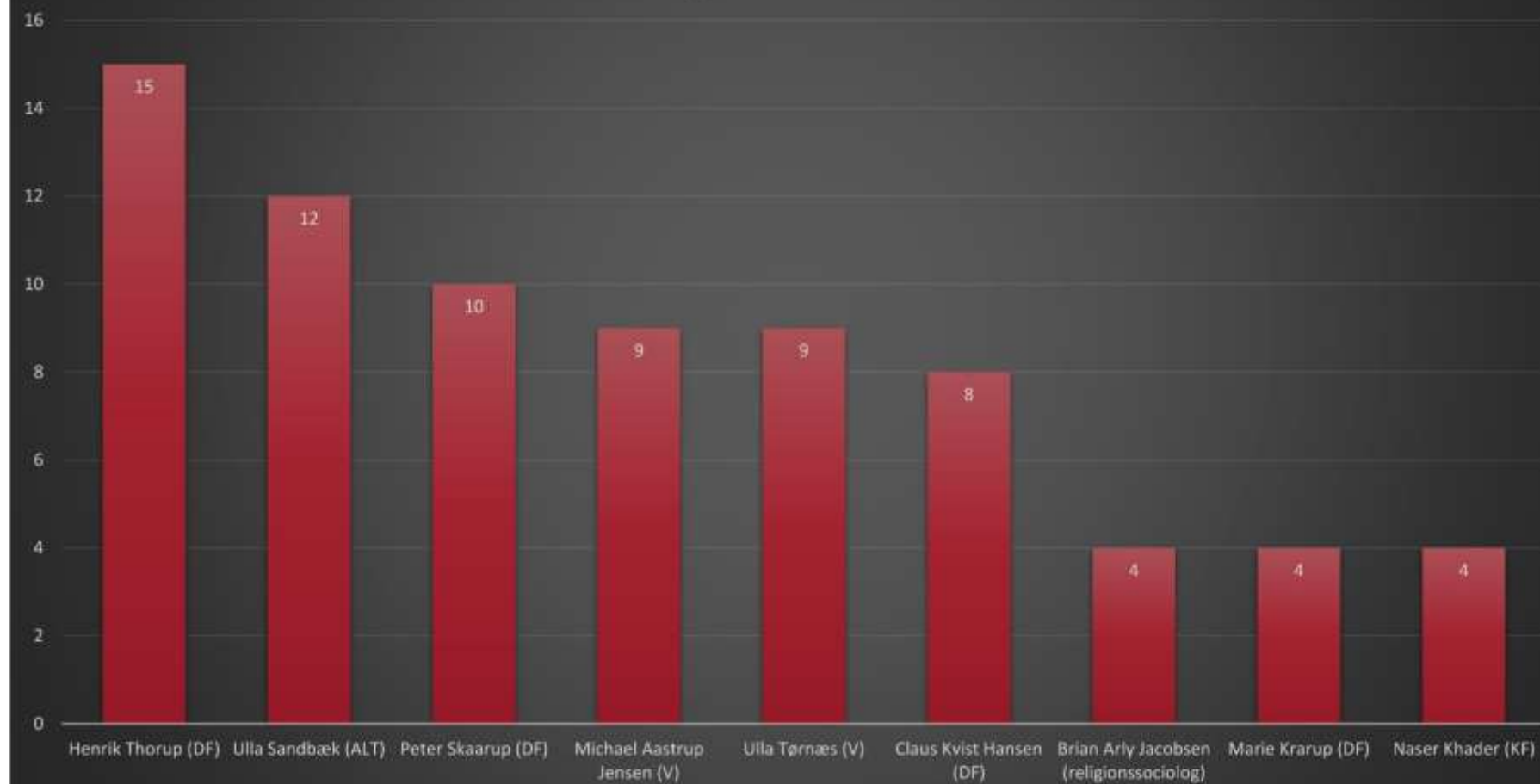
Religionssociolog Brian Arly Jacobsen er den eneste ikke-politiker blandt de mest citerede kilder.

Ulla Sandbæk, Michael Aastrup Jensen (V), Ulla Tørnæs (V) og Claus Kvist Hansen optræder primært som kilder i de artikler, der handler om forfølgelsen af rohingya-muslimer i Myanmar.

Peter Skaarup optræder som kilde i flere af de artikler, der blev skrevet om Henrik Thorups udtalelser om at forbyde læger at bære store skæg, men også i andre artikler.

Marie Krarup og Naser Khader er primært kilder i enkeltstående artikler.

Oftest citerede kilder i artikler om islam og muslimer – 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

3.d. Omtalte personer, organisationer mv.

Analysen omfatter også en optælling af, hvilke personer og grupper, foreninger, organisationer mv. der omtales i artiklerne. Der er her anvendt den samme opdeling, som er anvendt ved optællingen af kilder.

Personer, der optræder som kilder i en artikel, bliver i kraft af deres kildeudsagn også omtalt i artiklen. Analysemetoden er dog udarbejdet sådan, at personer, der optræder som kilder, ikke tælles med som "omtalte personer" i samme artikel. En person kan ikke både være kilde og omtalt, da det vil sløre billedet af, hvem der reelt bliver omtalt af kilden.

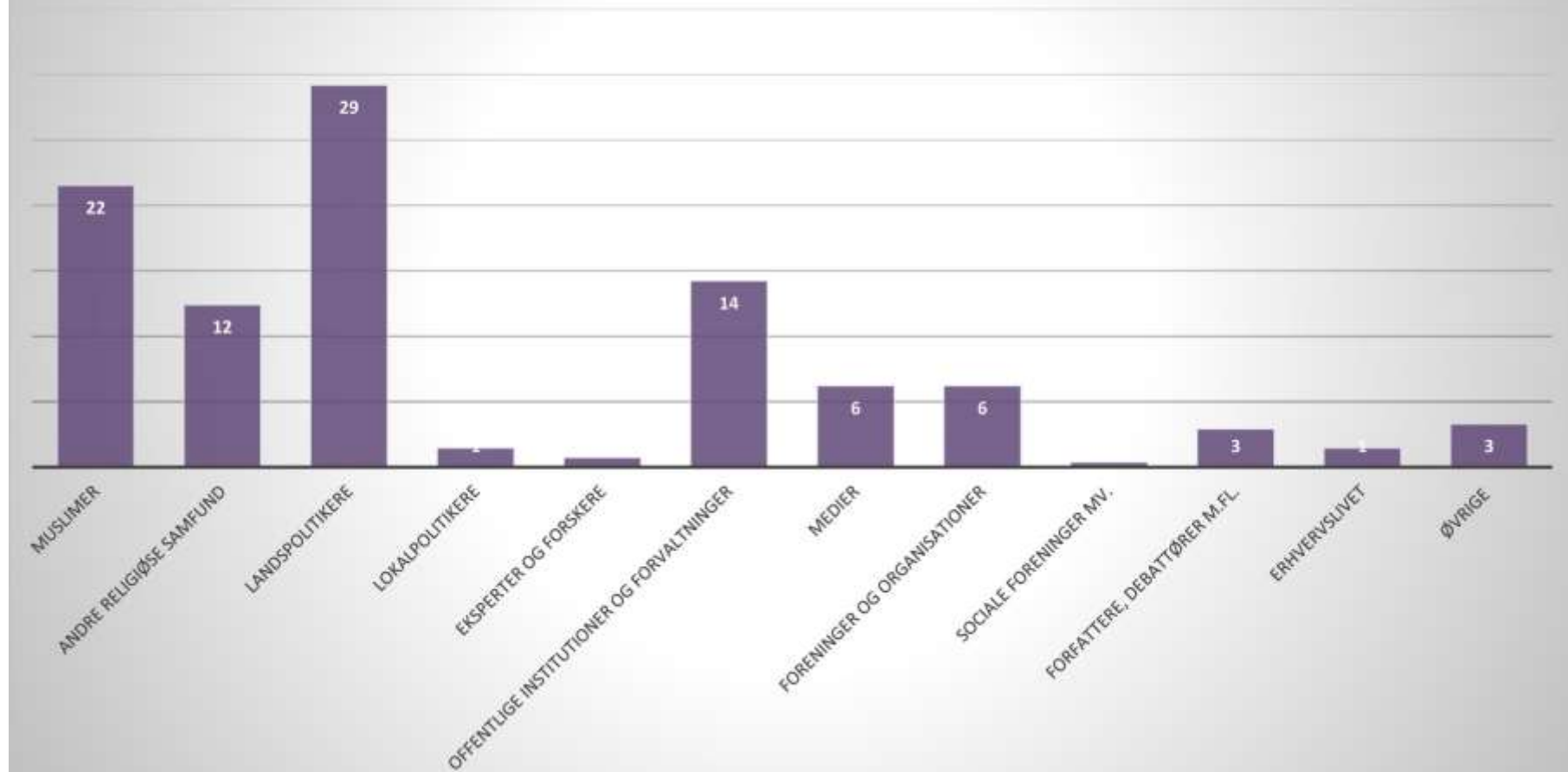
- **Omtalte personer og organisationer opdelt på grupper**

Landspolitikere udgør – som den største gruppe – 29 % af de omtalte personer og organisationer mv., og lokalpolitikere udgør 1 %. Det vil sige, at politikere tilsammen tegner sig for 30 % af de omtalte personer og organisationer.

Muslimere er med 22 % den næstmest omtalte gruppe.

Dernæst følger offentlige institutioner og forvaltninger, som udgør 14 % af de omtalte personer og organisationer, og andre trossamfund udgør 12 %.

Omtalte grupper/organisationer (i %) i artikler om islam og muslimer – 2017*

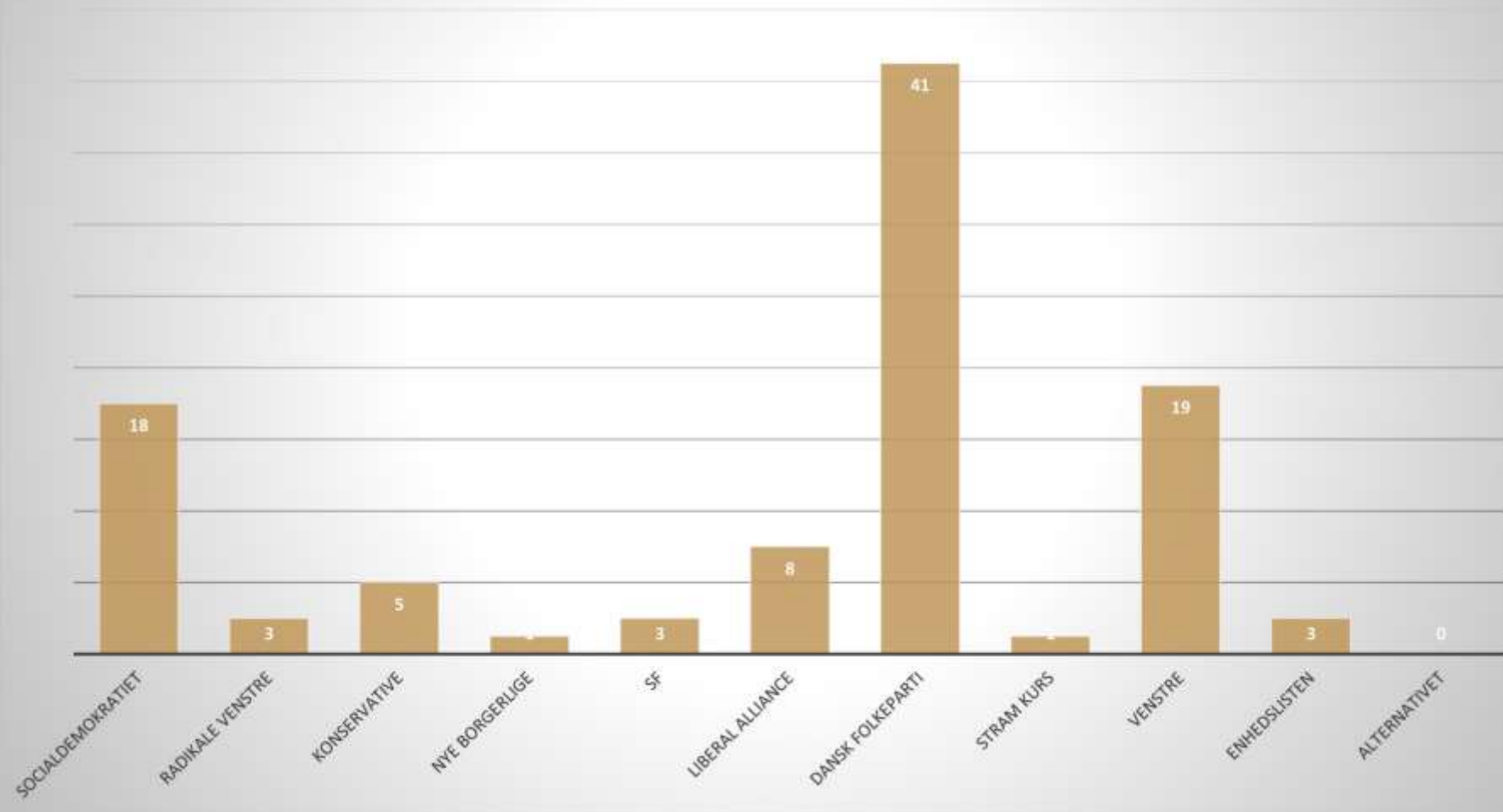
* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

- **Dansk Folkeparti, Venstre og Socialdemokratiet bliver oftest omtalt**

Der er i alt 80 omtaler af landspolitikere og landspolitiske partier.

Dansk Folkeparti tegner sig for 41 % af disse omtaler, mens Venstre bliver omtalt i 19 % af disse artikler og Socialdemokratiet i 18 %. De tre partier er således til sammen genstand for 78 % af omtalen af landspolitiske partier i de fire analyseperioder.

Omtalte politiske partier (i %) i artikler om islam og muslimer – 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

- **Omtalte personer og organisationer opdelt på personer**

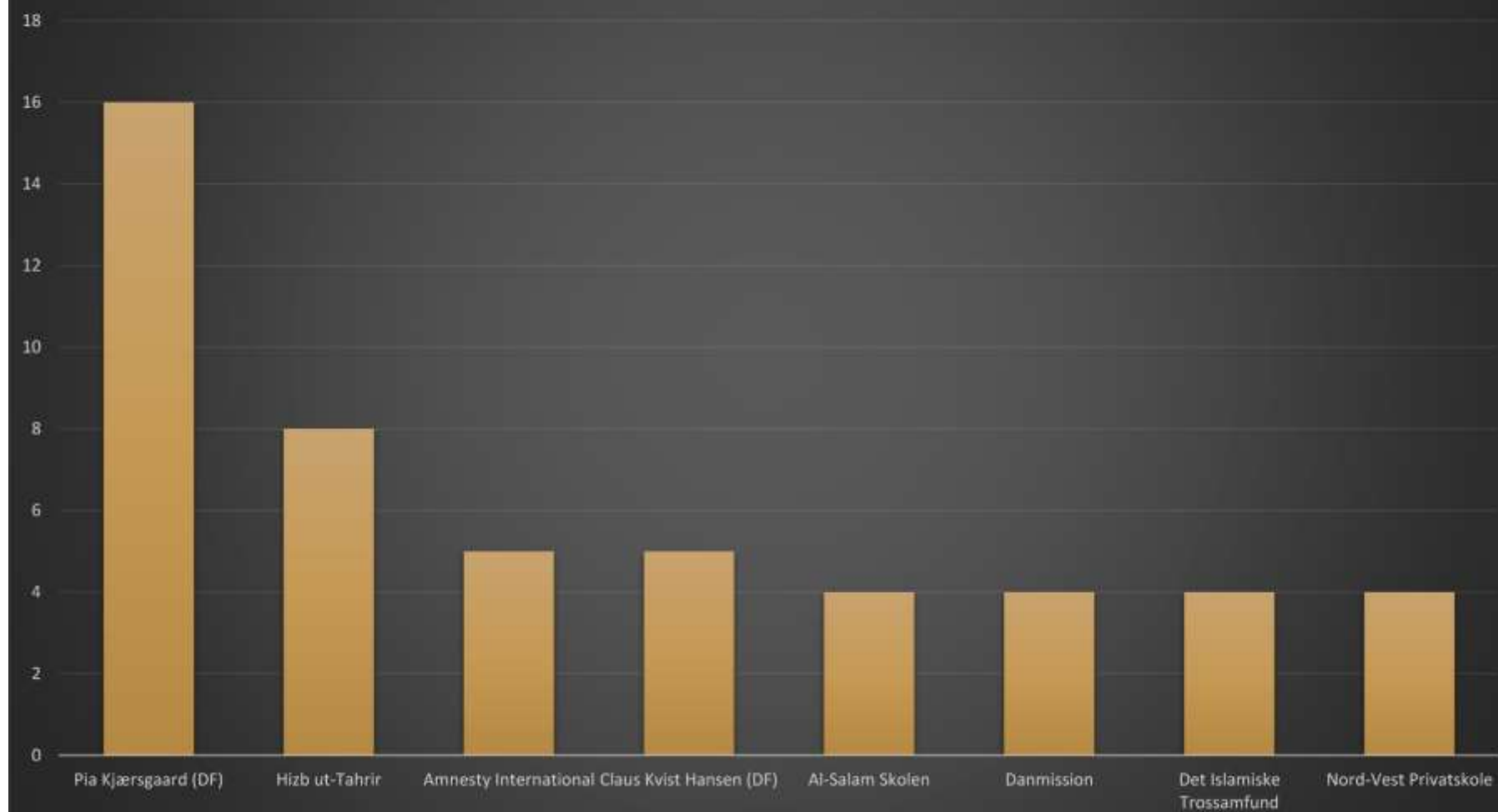
Folketingets formand og tidligere formand for Dansk Folkeparti, Pia Kjærsgaard, er den mest omtalte person i de fire analyseperioder. Listen omfatter kun otte navne, da der på "9. pladsen" er en lang række personer og organisationer mv., der er omtalt i hver tre artikler.

Blandt de otte mest omtalte personer/organisationer er der ud over Pia Kjærsgaard yderligere et folketingsmedlem, nemlig Claus Kvist Hansen (DF).

Halvdelen af de mest omtalte personer/organisationer er muslimske foreninger og institutioner. De fire er: Det islamiske parti Hizb ut-Tahrir, Det Islamiske Trossamfund og de muslimske friskoler Al-Salam Skolen i Odense og Nord-Vest Privatskole i København.

Herudover omfatter listen menneskerettighedsorganisationen Amnesty International og missionselskabet Danmission.

Mest omtalte person/organisation i artikler om islam og muslimer – 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

3.e. Berørte emner og temaer i artikler

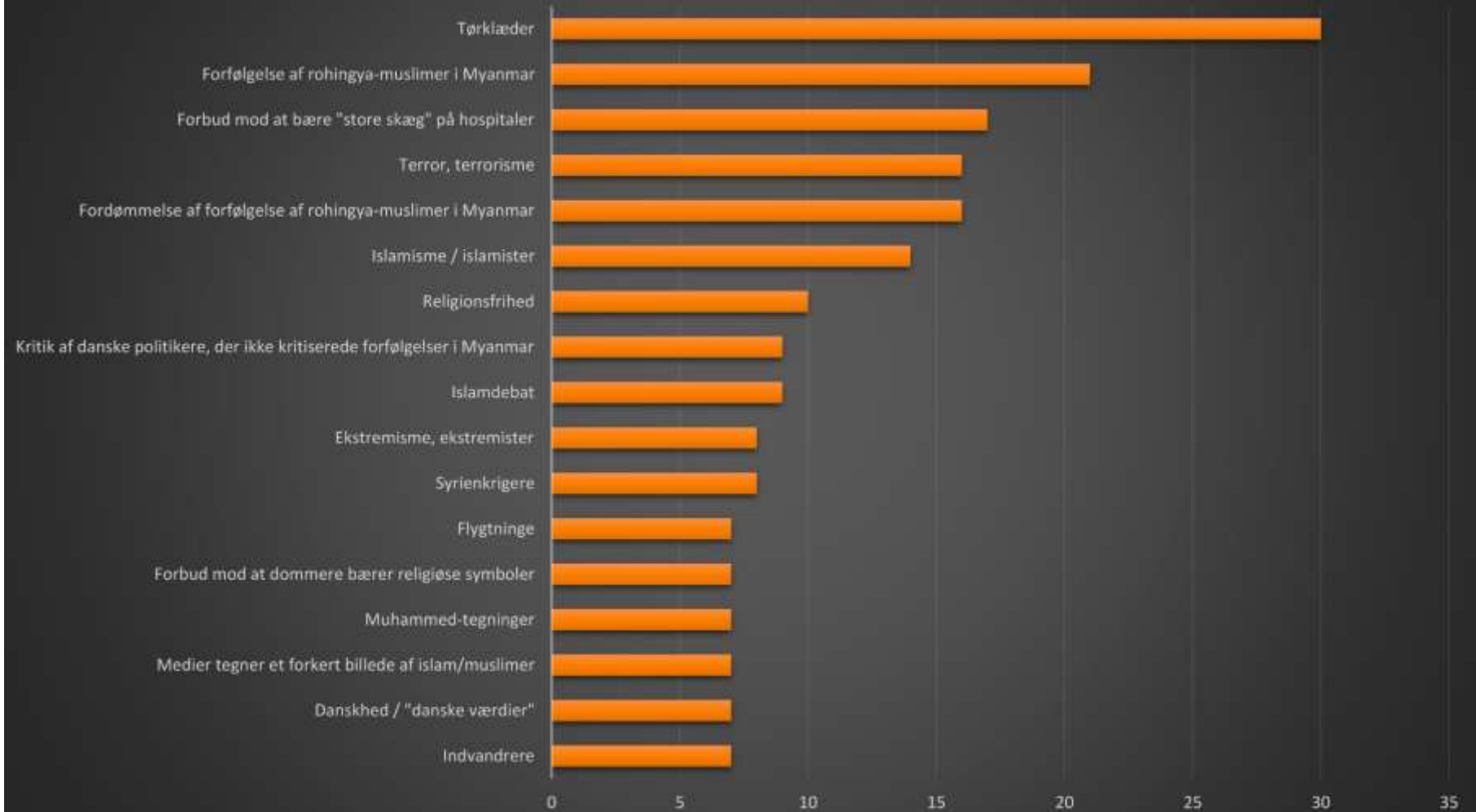
Analysen omfatter også en registrering af, hvilke emner og temaer der særligt berøres de artiklerne. Der kan også være tale om udsagn, der går igen i flere artikler. De tre oftest berørte emner er:

- 1. Tørklæder.** Det berøres hver i 30 af de 136 artikler, hvilket svarer til mere end hver femte artikel (22 %).
- 2. Forfølgelsen af rohingya-muslimer i Myanmar.** Det berøres i 21 artikler (15 %).
- 3. Forslaget om at forbyde læger på hospitaler at bære "store skæg",** der blev fremsat af Henrik Thorup, der var Dansk Folkepartis spidskandidat ved efterårets valg til regionsrådet i Region Hovedstaden. Det blev omtalt i 17 artikler (13 %).

Herefter følger emnerne:

- Terror og terrorisme (12 %)
- Fordømmelse af forfølgelsen af rohingya-muslimer i Myanmar (12 %)
- Islamisme / islamister (10 %)
- Religionsfrihed (7 %)
- Kritik af danske politikere, der under besøg i Myanmar undlod at kritisere forfølgelsen af rohingya-muslimer (7 %)
- Islamdebat (7 %)
- Ekstremisme / ekstremister (6 %)
- Syrienkrigere (6 %)
- Flygtninge (5 %)
- Forbud mod at dommere bærer religiøse symboler, herunder tørklæde (5 %)
- Muhammed-tegninger (5 %)
- "Medier tegner et forkert billede af islam/muslimer" (5 %)
- Danskhed / danske værdier (5 %)
- Indvandrere (5 %).

Oftest berørte emner i artikler om islam og muslimer – 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

3.f. Grundholdning i artikler i forhold til islam/muslimer

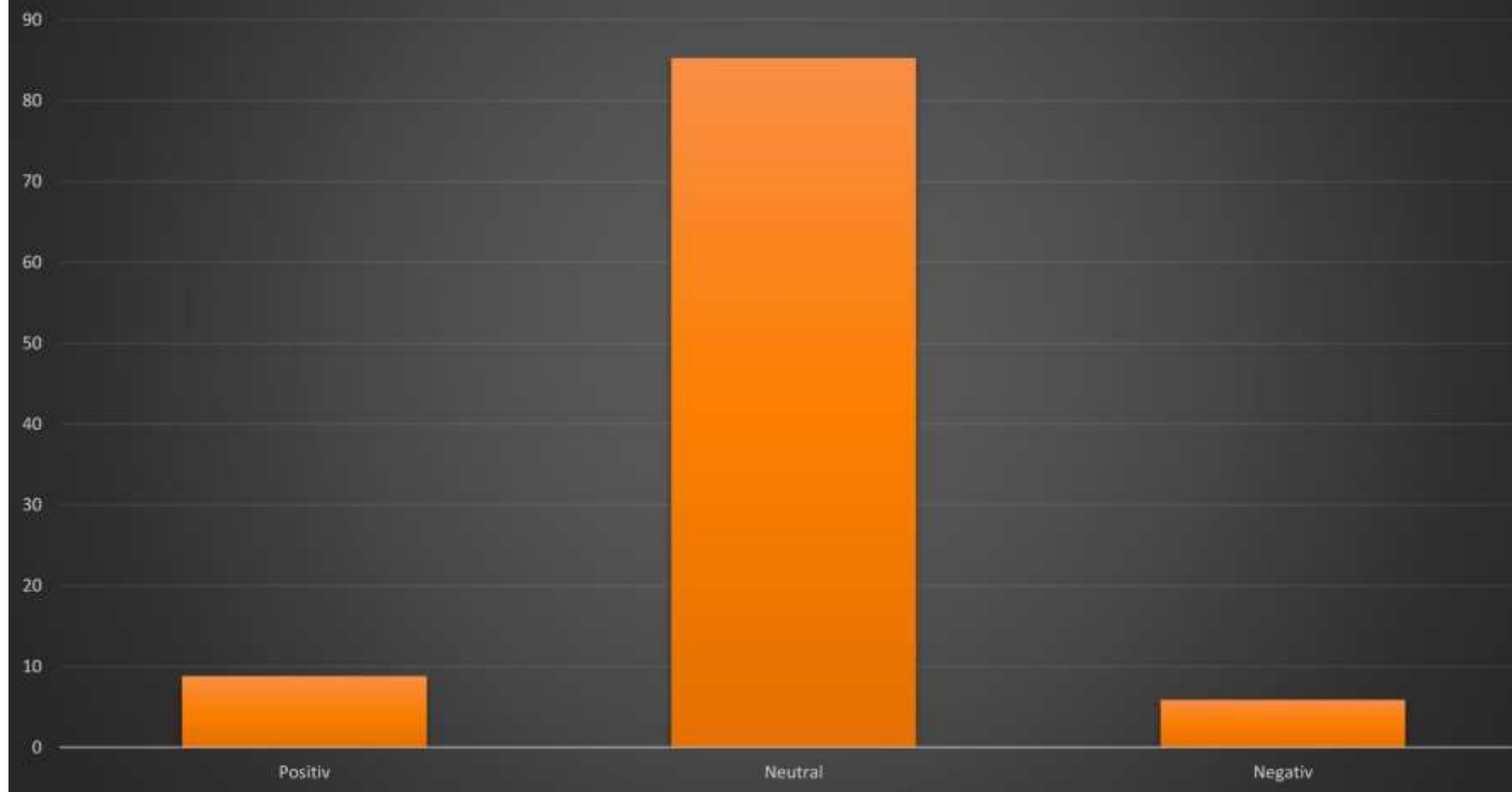
Ved analysen er de enkelte artikler blevet vurderet i forhold, hvilken holdning der i artiklen gennemgående kommer til udtryk i forhold til muslimer og islam.

I hovedparten af artiklerne (85 %) udtrykkes der ingen eller en neutral grundholdning i forhold til muslimer og deres religion.

I 9 % af artiklerne udtrykkes en positiv grundholdning. Det sker dels i artikler, hvor det overordnede fokus er muslimers tro og praksis; dels sker det i et par artikler fra kategorien "andet", hvor kilder udtaler sig positivt om islam (og andre religioner).

I 6 % af artiklerne udtrykkes en negativ holdning. Det sker oftest ved, at kilder udtaler sig negativt om muslimer som gruppe og/eller om islam.

Grundholdning i artikler (i %) i forhold til islam/muslimer – 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

3.g. Tolkning af islam i artikler

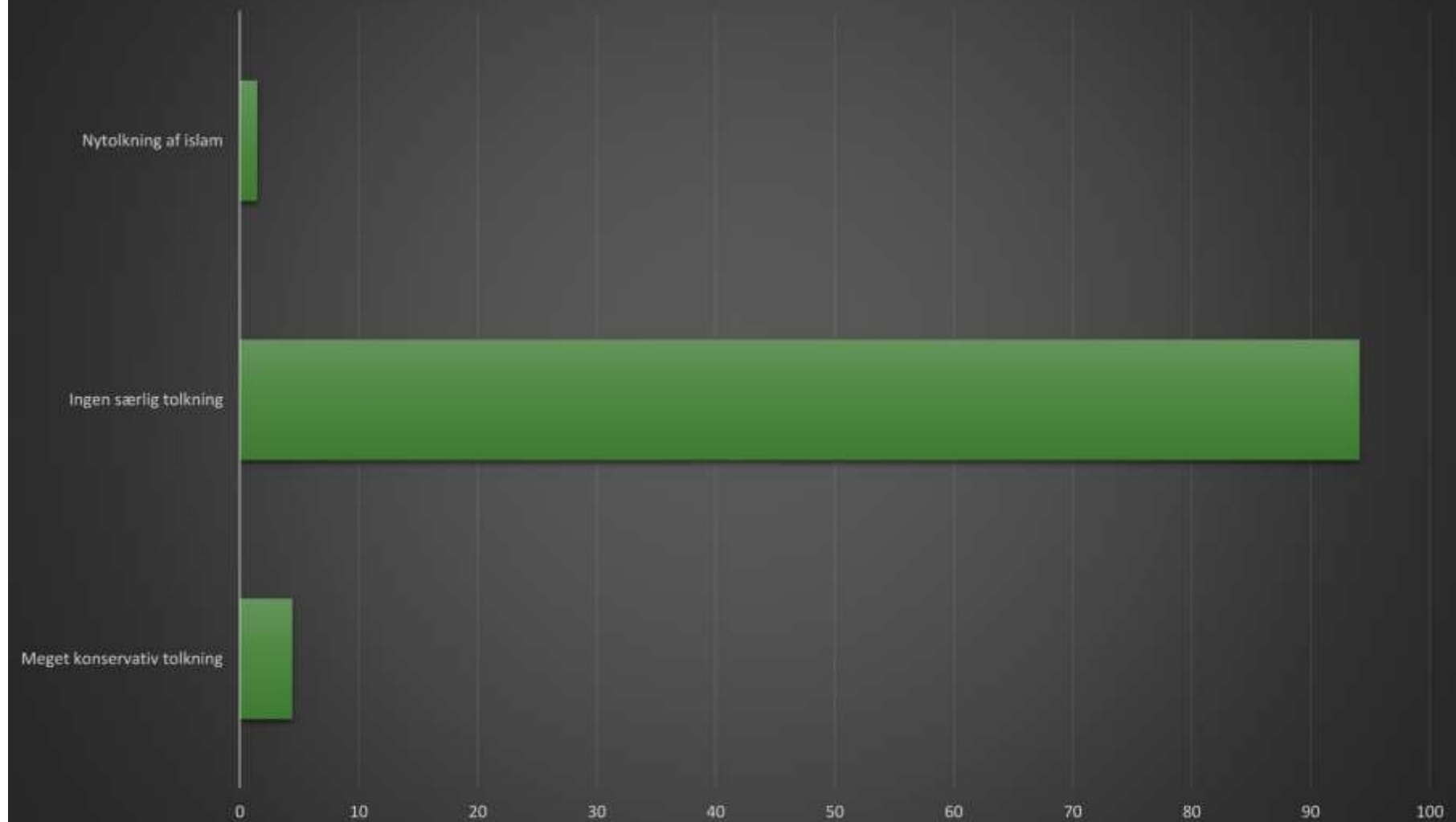
Ved analysen er de enkelte artikler også blevet vurderet i forhold, hvilken tolkning af islam der er den dominerende i artiklen.

I langt hovedparten af artiklerne (94 %) kommer der ingen eller ingen særlig tolkning af islam til udtryk.

I 4 % af artiklerne refereres der til en meget konservativ tolkning af islam. Det sker blandt andet i artikler om muslimske friskoler, som er sat under skærpet tilsyn, hvor der refereres til tolkninger af islam om, at kvinder ikke må arbejde på arbejdspladser, hvor der er mænd, og at muslimer ikke må sælge alkohol eller svinekød.

I 1 % af artiklerne er der fokus på en nytolkning af islam, hvor islam tolkes ind i en dansk kontekst. Det sker fx i et par interviews med en muslim, der nu tager afstand fra den måde, han tidligere levede på som radikaliseret muslim.

Tolkning af islam i % af artikler – 2017*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november 2017 • © Netavisen Sameksistens.dk

4. Analyse af artikler om forslag om maskeringsforbud

Dansk Folkeparti fremsatte i folketingssamlingen 2016-2017 et beslutningsforslag om at indføre et forbud mod ”maskering og heldækkende beklædning i det offentlige rum” – i daglig tale kaldet ”burkaforbud”. Forslaget blev ved afstemningen i Folketinget den 16. december 2016 forkastet, idet alle partier, bortset fra Dansk Folkeparti, stemte imod forslaget.

I sommeren 2017 bebudede Dansk Folkeparti, at partiet ville genfremsætte forslaget i den nye folketingssamling, der begyndte den 3. oktober 2017. Det skete blandt andet på baggrund af en dom fra Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg den 11. juli 2017. Dommen afgør, at Belgiens forbud mod offentligt at gå klædt i tøj, der helt eller delvis dækker ansigtet, ikke er i strid med religionsfriheden eller andre bestemmelser i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Det affødte i de følgende måneder en heftig politisk debat, som kulminerede i begyndelsen af oktober, hvor flere af de partier, der i december 2016 stemte imod DF’s beslutningsforslag, erklærede, at de nu ville stemme for et maskeringsforbud.

I tillæg til den generelle medieanalyse er der foretaget en særlig analyse af debatten om eventuelt at indføre et maskeringsforbud (burkaforbud).

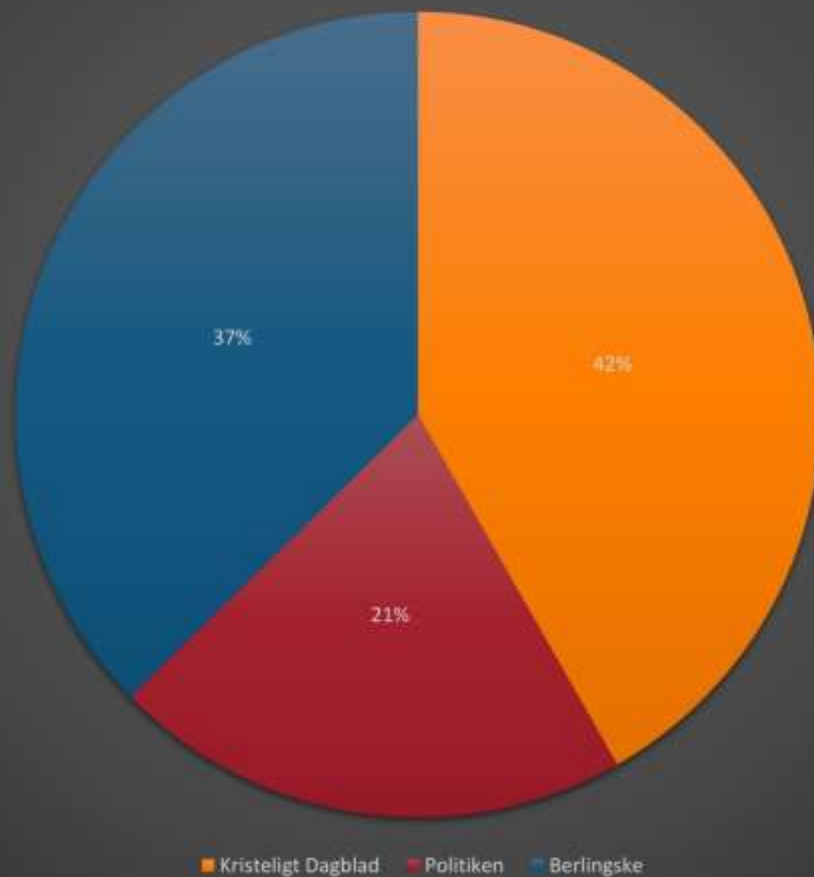
Analysen omfatter artikler, der er bragt i september og oktober 2017 – altså tidsrummet op til og umiddelbart efter, at en række partier afgjorde deres stilling – og for nogles vedkommende ændrede deres holdning 180 grader. Analysen omfatter alene artikler, hvori ordet ”burkaforbud” indgår, og af tidsmæssige årsager er der kun analyseret på artikler fra Berlingskes, Kristeligt Dagblads og Politikens netaviser. Hvis artiklen indeholder flere forskellige temaer, er der kun analyseret på den del af artiklen, der handler om forslaget om at indføre et maskeringsforbud.

4.a. Antal artikler

De tre dagblades netaviser har i alt bragt 91 artikler i september-oktober 2017, hvor ordet ”burkaforbud” indgår i teksten.

Kristeligt Dagblad har bragt flest artikler (38), tæt efterfulgt af Berlingske (34), mens Politiken (19) kun har halvt så mange som Kristeligt Dagblad.

Artikler om indførelse af maskeringsforbud (burkaforbud)*

* Omfatter nyhedsartikler i perioden 1. september - 31. oktober 2017 i Berlingske, Kristeligt Dagblad og Politiken. © Netavisen Sameksistens.dk

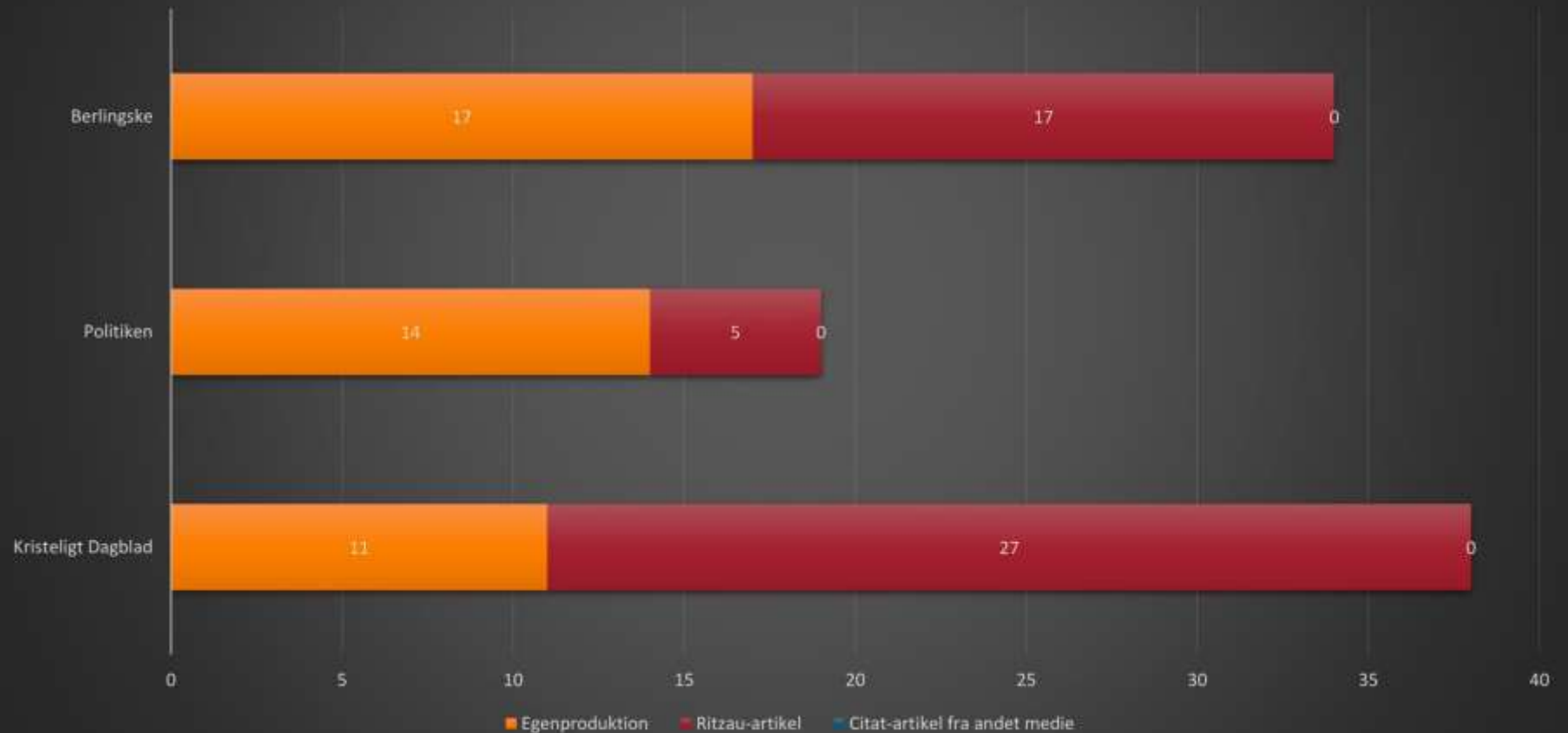
- **Politiken har den største andel af egenproducerede artikler**

Ved analysen er også undersøgt, hvordan fordelingen er mellem artikler, der er skrevet af avisens egne journalister, og artikler fra nyhedsbureauet Ritzau.

Her viser det sig, at Politiken – selv om avisen har bragt færrest artikler – er den avis, der har den største andel af egenproducerede artikler, nemlig 14 ud af 19, hvilket svarer til 74 %. Hos Berlingske er halvdelen af avisens 34 artikler egenproducerede artikler, og andelen af egenproducerede artikler ligger for Kristeligt Dagblads vedkommende på 29 %.

For Kristeligt Dagblads vedkommende udgør Ritzau-artikler 71 % af det samlede antal artikler. Mens halvdelen af Berlingskes artikler er fra Ritzau, og hos Politiken ligger Ritzau-andelen 26 %.

Artikler om indførelse af maskeringsforbud (burkaforbud) - opdelt efter artikeltype*

* Omfatter nyhedsartikler i perioden 1. september - 31. oktober 2017 i Berlingske, Kristeligt Dagblad og Politiken. © Netavisen Sameksistens.dk

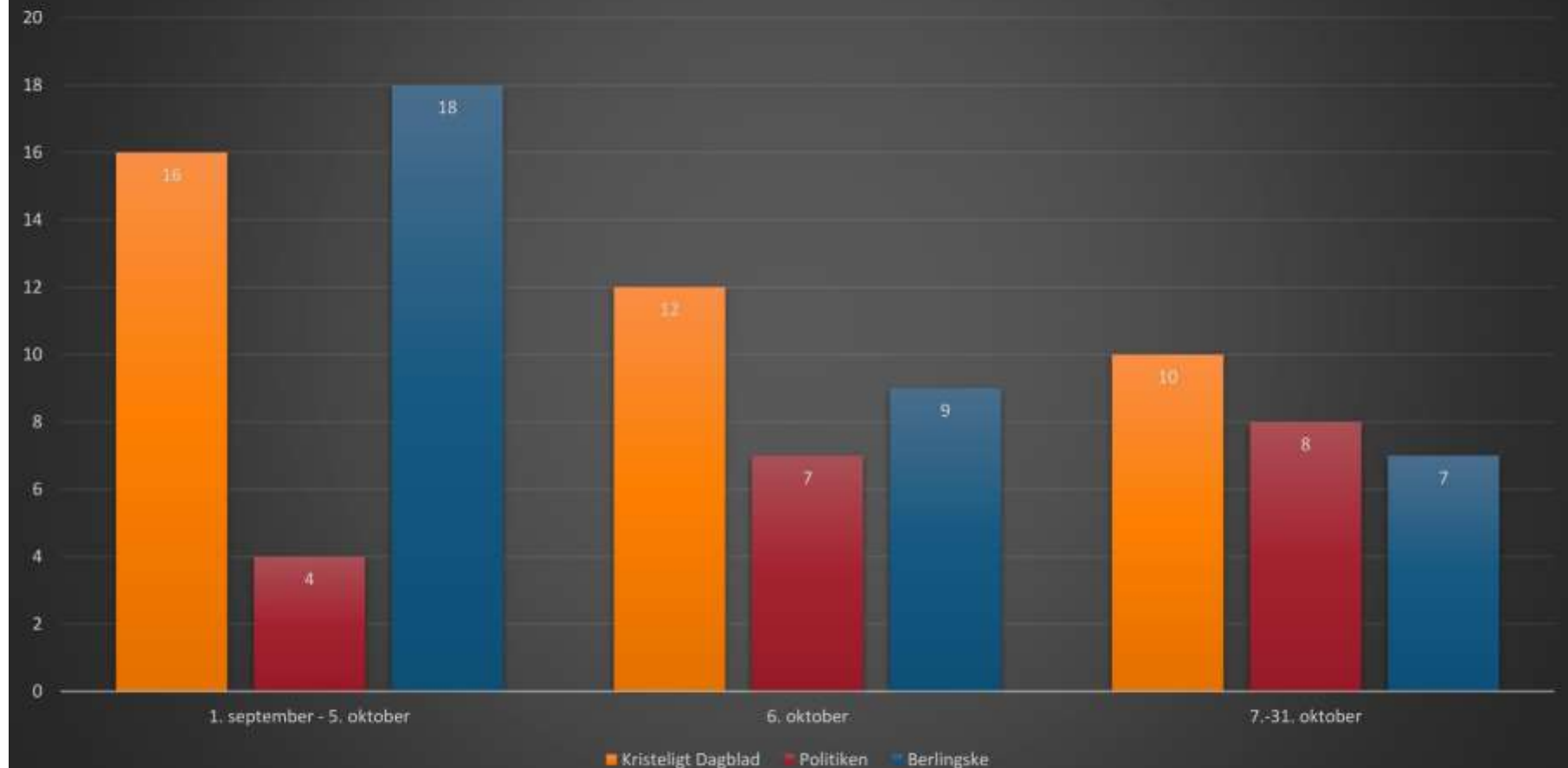
- **Over en fjerdedel af artiklerne blev bragt én dag – den 6. oktober**

Den politiske debat, der var anledningen til de mange artikler om forslaget om at indføre et maskeringsforbud, kulminerede fredag den 6. oktober 2017, hvor både Venstre og Liberal Alliance tidligt på dagen oplyste, at de nu gik ind for et maskeringsforbud.

Dagen i forvejen var der kommet samme melding fra Socialdemokratiet, og dermed tegnede der sig et stort flertal – bestående af Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti – for et maskeringsforbud.

Kulminationen på debatten ses tydeligt på antallet af artikler. Den 6. oktober 2017 blev der i alt bragt 28 artikler om emnet. Det svarer til godt 30 % af artiklerne i de to måneder, der indgår i analysen.

Artikler om maskeringsforbud - før og efter 6. oktober 2017*

* Omfatter nyhedsartikler i perioden 1. september - 31. oktober 2017 i Berlingske, Kristeligt Dagblad og Politiken. © Netavisen Sameksistens.dk

4.b. Kilder samt omtalte personer, partier og organisationer

I analysen er kilder og omtalte personer, partier og organisationer samlet i en fælles registrering, da det for flere artikler gælder, at en del personer optræder i begge roller. Kilder og omtalte personer mv. er opdelt i de samme kategorier som i den generelle medieanalyse.

Herudover er kilder og omtalte personer mv. delt op i forhold til deres holdning til at indføre et maskeringsforbud – i tilhængere, modstandere og en tredje gruppe, der omfatter personer, som enten ikke udtaler en holdning til spørgsmålet (fx eksperter), eller som på det tidspunkt, hvor de udtalte sig, ikke havde afgjort, om de ville stemme for eller imod. Det betyder, at "ved ikke"-gruppen omfatter mange politikere, som tidligt i analyseperioden ikke havde afgjort, hvordan de ville stemme, men som sidenhen besluttede sig for at stemme for et maskeringsforbud. Det samme gælder enkelte af dem, der tidligt udtalte sig imod et forbud, men sidenhen skiftede holdning som følge af, at deres partigrupper besluttede at stemme for et maskeringsforbud. Det gælder især politikere fra Venstre og Liberal Alliance.

• Politikere udgør 9 ud af 10 kilder og omtalte personer mv.

Der er i alt 412 kildeudsagn og omtaler af personer mv. i de 91 artikler, hvilket svarer til et gennemsnit på 4,5 pr. artikel.

Overordnet viser analysen, at lands- og lokalpolitikere tilsammen udgør næsten 90 % af samtlige kilder og omtalte

personer mv. Andelen varierer lidt fra avis til avis. I Berlingskes netavis er andelen oppe på 95 %, mens den er godt 87 % på Politikens og nede på 82 % på Kristeligt Dagblads netavis.

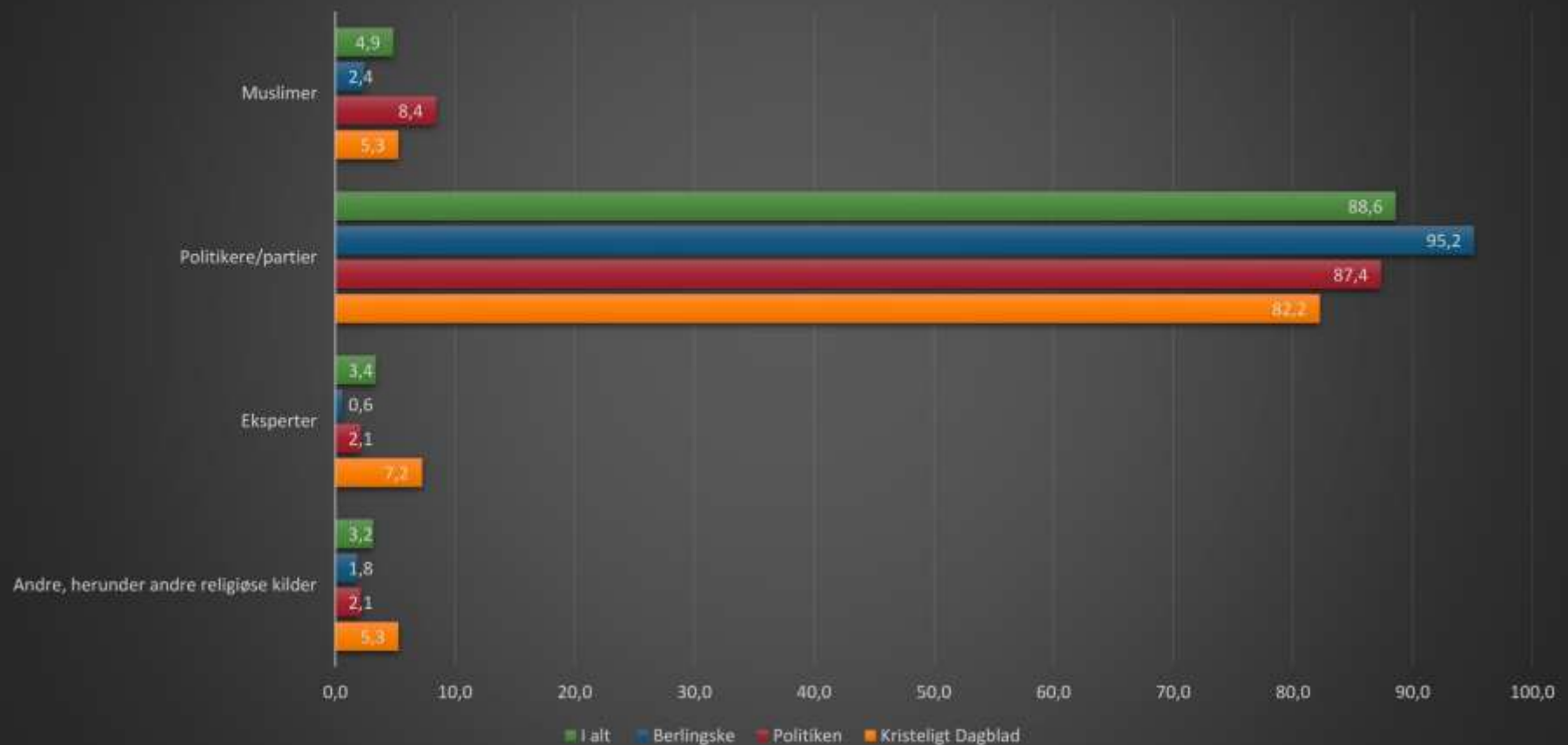
Muslimere udgør knap 5 % af de tre netavisers kilder og omtalte personer mv. Andelen er lavest hos Berlingske med 2,4 %, mens den ligger på 5,3 % hos Kristeligt Dagblad og 8,4 % på Politiken. Det betyder, at andelen hos Politiken er mere end tre gange så stor som hos Berlingske, og hos Kristeligt Dagblad er andelen mere end dobbelt så stor som hos Berlingske.

Eksperter udgør samlet set godt 3 % af kilder og omtalte personer mv. Det er især Kristeligt Dagblad, der med en andel på 7,2 %, er med til at trække gennemsnittet op.

Andelen af "andre" kilder og omtalte personer mv. ligger en anelse lavere. Her er det også Kristeligt Dagblad, der med en andel på 5,3 % trækker gennemsnittet op. En stor del af disse "andre" er personer fra kristne trossamfund, som kommenterer forslaget om at indføre et maskeringsforbud.

Hovedforklaringen på, at der er en meget stor andel af politikere blandt kilder og omtalte personer mv., skal ses i sammenhæng med, at det overordnede fokus i næsten alle artikler var debatten i specielt Venstre, men til dels også i Liberal Alliance og Socialdemokratiet, om hvorvidt disse partier ville fastholde den modstand, de i december 2016 havde udtalt mod Dansk Folkepartis daværende forslag om at indføre et maskeringsforbud. Denne debat blev afgjort i den første uge af oktober 2017, hvor både V, S og LA meddelte, at de ville stemme for et maskeringsforbud.

Kilder og omtalte personer/partier (i %) i artikler om indførelse af maskeringsforbud (burkaforbud)*

* Omfatter nyhedsartikler i perioden 1. september - 31. oktober 2017 i Berlingske, Kristeligt Dagblad og Politiken. © Netavisen Sameksistens.dk

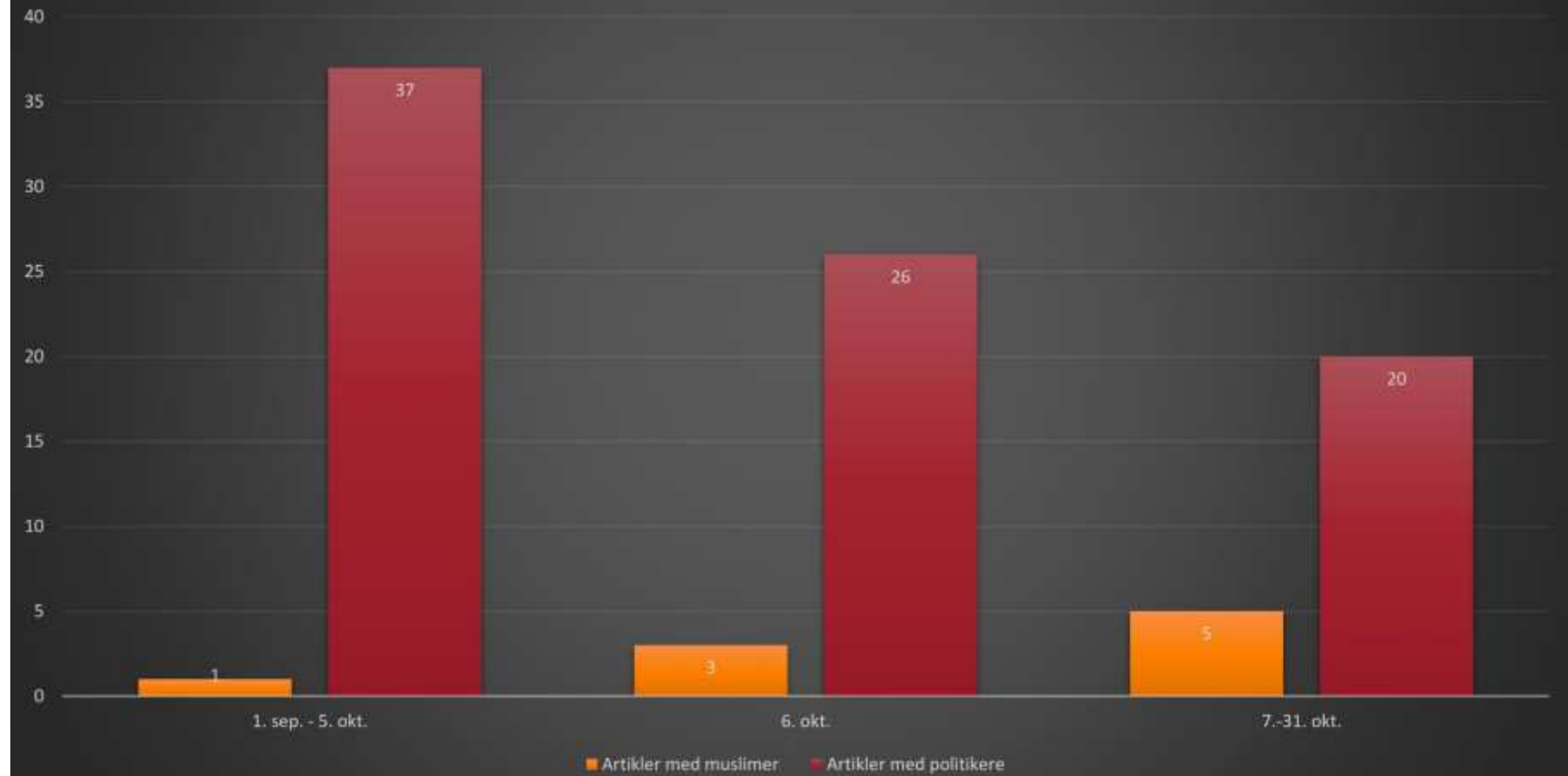
- **Flest muslimske kilder og omtalte personer mv. i artikler efter den 6. oktober 2017**

Der er i alt 20 kildeudsagn og/eller omtale af muslimer i de 91 artikler, der blev bragt i september-oktober 2017. De fordeler sig på i alt 9 artikler.

En enkelt af disse artikler blev bragt i tiden før den 6. oktober 2017, som var den dag, hvor den politiske diskussion kulminerede med Venstres og Liberal Alliances beslutning om at støtte et maskeringsforbud – efter at Socialdemokratiet aftenen forinden havde besluttet sig for det samme.

Der blev bragt tre artikler den 6. oktober, mens de øvrige fem blev bragt efter den 6. oktober.

Kilder og omtalte personer i artikler* om at indføre et maskeringsforbud før og efter 6. oktober 2017

* Omfatter nyhedsartikler i perioden 1. september - 31. oktober 2017 i Berlingske, Kristeligt Dagblad og Politiken. © Netavisen Sameksistens.dk

- **Skæv fordeling af de politiske kilder og omtalte personer mv.**

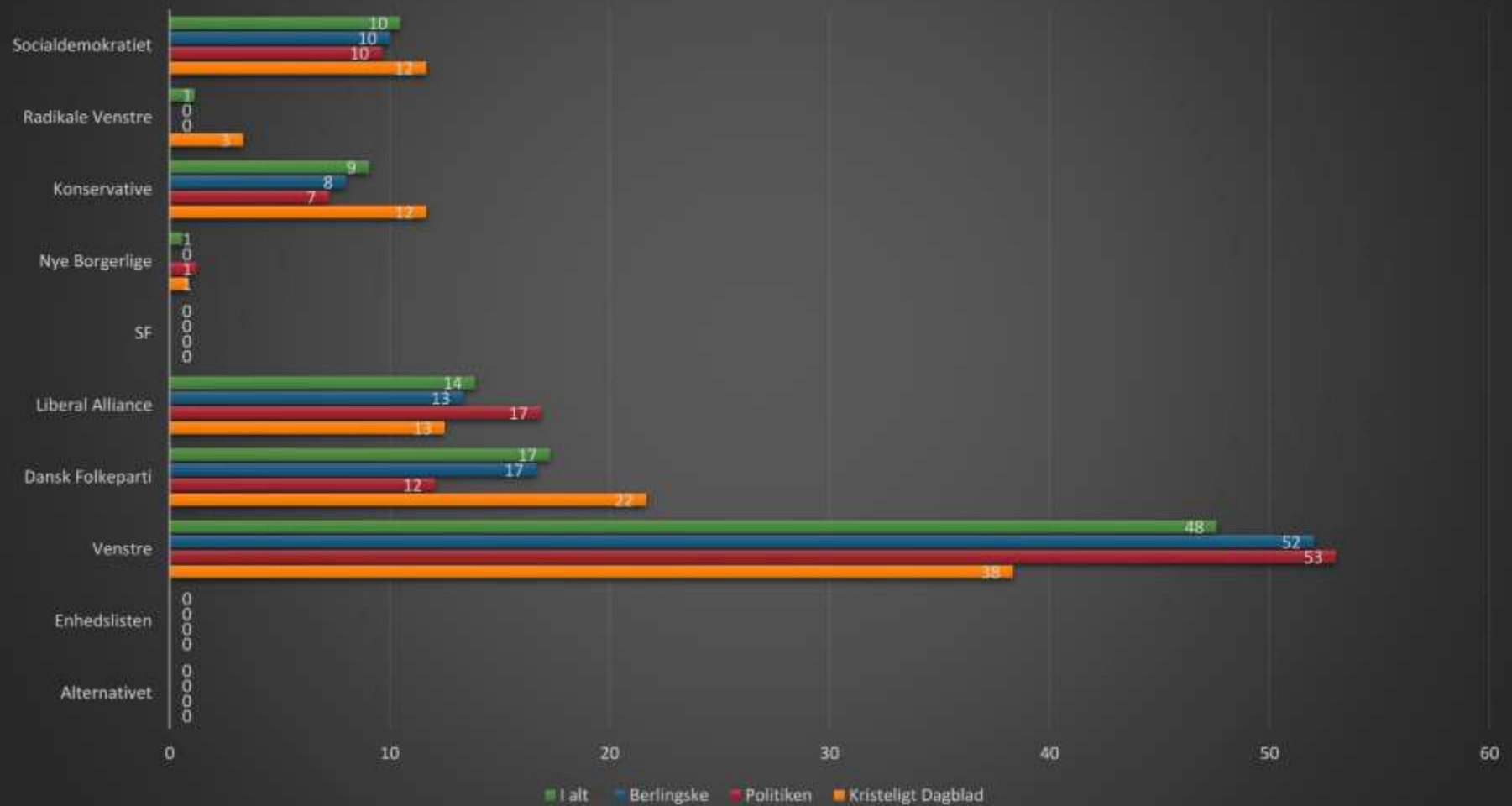
Det er regeringspartierne, Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti, der dominerer billedet, når man ser på, hvordan de politiske kilder og omtalte personer/partier fordeler sig mellem partierne.

I det samlede billede er næsten hver anden (48 %) af de politiske kilder og omtalte personer/partier fra Venstre – og hos Berlingske og Politiken udgør de over halvdelen.

Samlet set får Dansk Folkeparti næstmest omtale i artiklerne, efterfulgt af Liberal Alliance, Socialdemokratiet og Det Konservative Folkeparti.

Tre partier – Alternativet, Enhedslisten og SF – får slet ingen omtale i nogen af de 91 artikler. Mens Radikale Venstre og Nye Borgerlige optræder i henholdsvis 3 og 2 af artiklerne, og de tegner sig hver især for omkring 1 % af de politiske kilder og omtalte personer/partier.

Politiske kilder og omtalte partier (i %) i artikler om indførelse af maskeringsforbud (burkaforbud)*

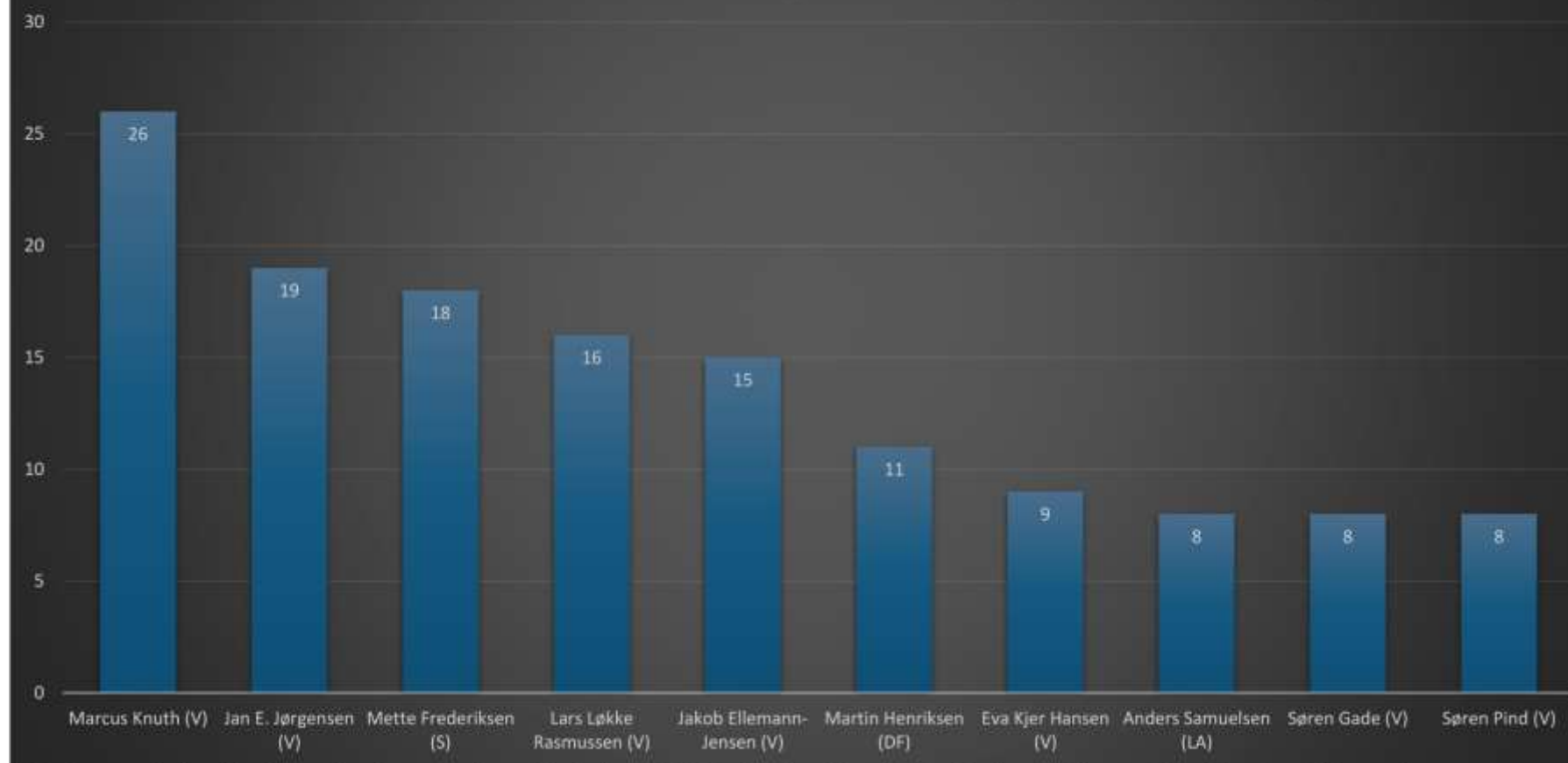
* Omfatter nyhedsartikler i perioden 1. september - 31. oktober 2017 i Berlingske, Kristeligt Dagblad og Politiken. © Netavisen Sameksistens.dk

- **To Venstre-politikere
de mest citerede/omtalte personer**

Det er det samme billede, der gør sig gældende, når man ser på, hvilken person der er den mest citerede/omtalte i de 91 artikler.

Topscorerne er de personer, der har markeret sig i den politiske debat om eventuelt at indføre et maskeringsforbud – med folketingsmedlemmerne Marcus Knuth og Jan E. Jørgensen fra Venstre som de øverst placerede på listen. I alt er der 7 Venstre-politikere blandt de 10 mest citerede/omtalte, som desuden tæller Mette Frederiksen (S), Martin Henriksen (DF) og Anders Samuelsen (LA).

Oftest citerede/omtalte personer i artikler om indførelse af maskeringsforbud (burkaforbud)*

* Omfatter nyhedsartikler i perioden 1. september - 31. oktober 2017 i Berlingske, Kristeligt Dagblad og Politiken. © Netavisen Sameksistens.dk

- **Tilhængere af et maskeringsforbud i overtal**

Analysen viser, at 60 % af kilderne og de omtalte personer mv. i artiklerne, er tilhængere af et maskeringsforbud, mens 21 % er (eller var) modstandere, og 19 % er/var neutrale. Flere af de politikere, der er talt med som modstandere af et maskeringsforbud eller som neutrale, endte med at blive tilhængere af et maskeringsforbud. Optællingen viser, hvordan de pågældendes holdning var på det tidspunkt, hvor de blev citeret.

Analysen viser videre, at andelen af **tilhængere af et maskeringsforbud** i Berlingskes og Politikens artikler ligger over gennemsnittet, mens den i Kristeligt Dagblads artikler ligger under gennemsnittet.

Når man alene ser på fordelingen af politiske kilder og omtalte personer mv., der er tilhængere af et maskeringsforbud, ligger andelen i Berlingskes artikler over gennemsnittet. Derimod ligger andelen i Politikens og Kristeligt Dagblads artikler under gennemsnittet.

Muslimere, der er tilhængere af et maskeringsforbud, udgør 1 % af det samlede antal kilder og omtalte personer mv. Her ligger andelen over gennemsnittet i Politikens artikler, mens den ligger lidt under gennemsnittet i Berlingskes og Kristeligt Dagblads artikler.

Ud over politikere, der ikke havde gjort deres holdning endeligt op, er det især eksperter, nogle muslimer og enkelte andre, der befinder sig i gruppen af **neutrale kilder og omtalte personer mv.**

Når det gælder andelen af neutrale kilder og omtalte personer mv. ligger Berlingske under gennemsnittet, Politiken ligger tæt på gennemsnittet, og den er i Kristeligt Dagblads artikler højere end gennemsnittet. Det hænger sammen med, at der blandt kilder og omtalte personer mv. hos Kristeligt Dagblad er 11 eksperter, mens der optræder 1 ekspert i Berlingskes artikler og 2 i Politikens artikler.

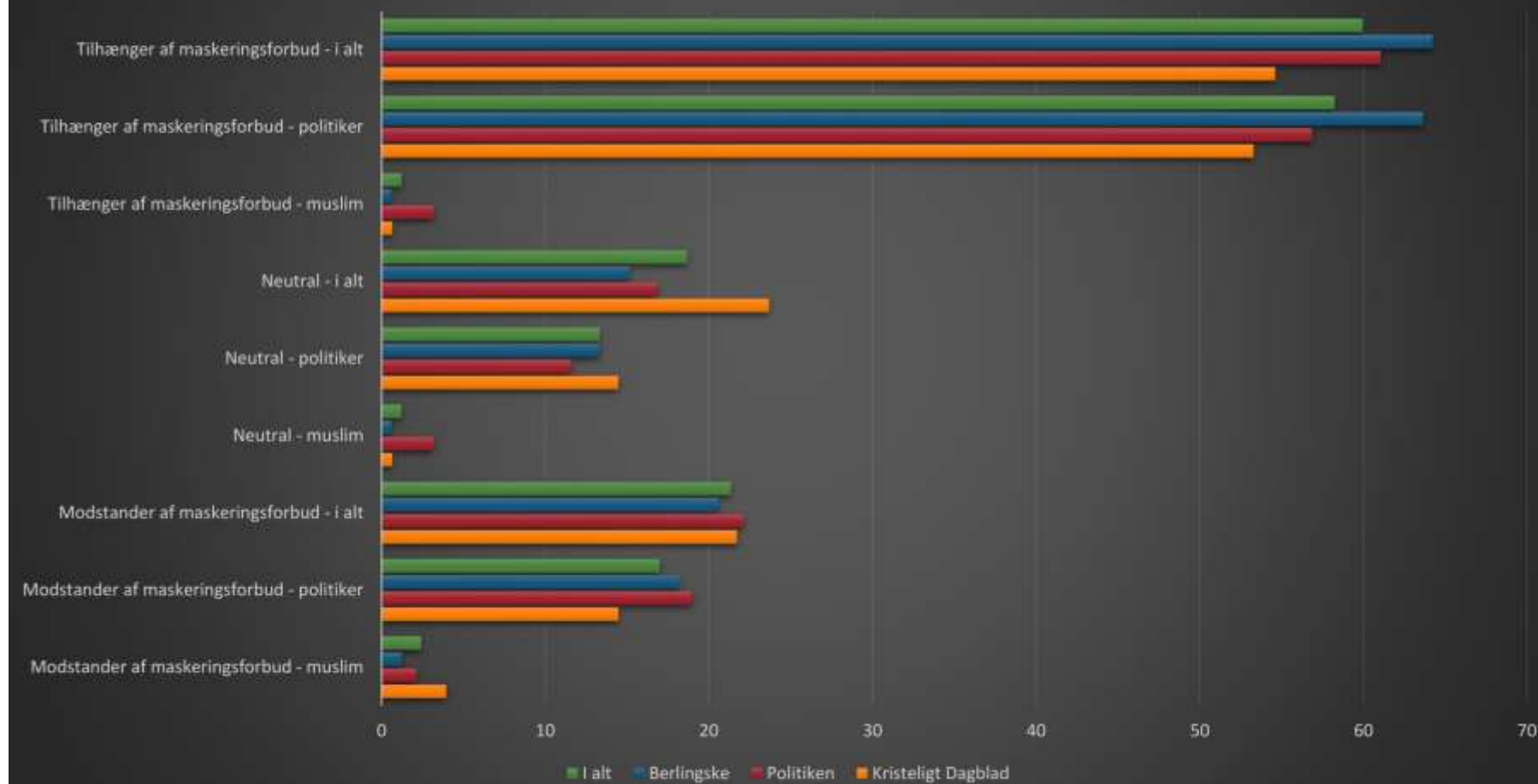
Andelen af neutrale muslimer ligger i Berlingskes og Kristeligt Dagblads artikler under gennemsnittet, mens den for Politikens vedkommende ligger en del over gennemsnittet.

Andelen af kilder og omtalte personer mv., der er **modstandere af et maskeringsforbud**, ligger hos Politiken over gennemsnittet, mens andelen hos Kristeligt Dagblad svarer til gennemsnittet, og hos Berlingske er andelen lidt lavere end gennemsnittet.

Hos Berlingske og Politiken ligger andelen af politikere, der er modstandere af et maskeringsforbud, over gennemsnittet, mens andelen hos Kristeligt Dagblad ligger under gennemsnittet.

Når man ser på andelen af muslimer, der er modstandere af et maskeringsforbud, ligger andelen hos Berlingske under gennemsnittet, mens andelen hos både Kristeligt Dagblad og Politiken ligger over gennemsnittet.

Kilder og omtalte personer mv. (i %) - opdelt efter holdning til maskeringsforbud (burkaforbud)*

* Omfatter nyhedsartikler i perioden 1. september - 31. oktober 2017 i Berlingske, Kristeligt Dagblad og Politiken. © Netavisen Sameksistens.dk

5. Konklusioner

På baggrund af de resultater, der er gjort rede for i kapitel 3 og 4, kan der drages flere sammenfattende konklusioner. Her følger først konklusioner vedrørende den generelle medieanalyse af de fire analyseperioder i marts, juni, september og november 2017. Efterfølgende bringes et afsnit med konklusioner i forhold til analysen af artikler om forslaget om at indføre et maskeringsforbud i Danmark.

5.a Konklusioner i forhold til den generelle medieanalyse

- **Medierne skriver meget om muslimer, men taler kun lidt med muslimer**

Medieanalysen viser, at kun godt hver tiende artikel (11 %), hvori søgeordene "islam" og/eller "muslim" indgår, handler om muslimers tro, religiøse praksis, kultur eller liv i øvrigt. Den viser også, at muslimer kun udgør 16 % af kilderne i artiklerne.

Det vil helt overordnet sige, at selv om medierne generelt skriver meget om muslimer og islam, bruger de kun i begrænset muslimer som kilder.

To aviser – BT og Jyllands-Posten – har ikke bragt en eneste artikel i de fire analyseperioder om muslimers tro og praksis eller liv i øvrigt, herunder kulturelt.

- **Politikerne sætter dagsordenen for omtalen af muslimer**

Politikere (lands- og lokalpolitikere) udgør til sammen 45 % af kilderne i artiklerne. Samtidig er politik det overordnede fokus i næsten hver tredje artikel (31 %). Det betyder, at det i meget høj grad er politikere, der sætter dagsordenen for mediernes omtale af danske muslimer og islam.

Det understreges af, at nogle af de mest berørte emner og temaer i artiklerne er tørklæder, terror og islamisme. Det er alle tre emner, som i den politiske debat bruges til at sætte negative etiketter på danske muslimer. Ud over et politisk fokus er der i nogle af disse artikler også fokus på religionsfrihed og menneskerettigheder – dog ofte med et negativt fortegn, idet flere artikler handler om forslag, som – hvis de gennemføres – vil indebære en indskrænkning af religionsfriheden.

- **Fokus på forfølgelsen af rohingya-muslimer i Myanmar i mange artikler**

En anden dagsorden-sætter er forfølgelsen af rohingya-muslimer i Myanmar, og som særligt i begyndelsen af efteråret 2017, hvor over 600.000 rohingya-muslimer flygtede til nabolandet Bangladesh, fik megen omtale i danske medier. Disse omfattende forfølgelser blev også kommenteret – og i flere tilfælde fordømt – af danske politikere.

• Få muslimske grupper dominerer medie billedet

Medieanalysen for 2017 viser – ligesom en næsten tilsvarende analyse i 2016 – at nogle få og til dels små muslimske foreninger, moskeer og institutioner får en meget stor del af den omtale, der er af muslimer i danske medier.

De mest omtalte muslimske personer/organisationer er: Det islamiske parti Hizb ut-Tahrir (8), Det Islamiske Trossamfund (4) og de muslimske friskoler Al-Salam Skolen i Odense (4) og Nord-Vest Privatskole (4) i København. De står for i alt 20 af de 59 omtaler, der er af muslimer og muslimske organisationer i de 136 artikler.

Hizb ut-Tahrir, der betegner sig selv som et politisk parti, opgiver ikke selv noget medlemstal, men flere kilder anslår, at foreningen/partiet har omkring 150 medlemmer.¹ Hizb ut-Tahrir samler dog væsentligt flere deltagere til nogle af deres arrangementer. Til trods for det repræsenterer Hizb ut-Tahrir dog en begrænset andel af de omkring 300.000 danske muslimer. Det Islamiske Trossamfund har i gennemsnit besøg af 2.500 muslimer om ugen ifølge oplysninger fra 2015, og trossamfundet repræsenterer dermed en større andel af det muslimske samfund i Danmark, om end andelen ligger på under én procent.

Blandt de øvrige omtalte muslimer er imam Sayed Mohammad Khademi fra den shiamuslimske Imam Ali Moské på Nørrebro i København. Han omtales to gange, mens brobygger og tidligere

folketingsmedlem Özlem Cekic ligesom bl.a. Forum for Kritiske Muslimer bliver omtalt en enkelt gang.

Kendte muslimer som imam og religionssociolog Sherin Khankan, lektor Saliha Marie Fetteh, hospitalsimam Naveed Baig, jurist og community organiser Natasha al-Hariri, forfatter og debattør Geeti Amiri, imam Fatih Alev og fængselsimam Waseem Hussein bliver ikke omtalt i nogen af de 136 artikler. Ligeledes er der ingen omtale af de to største muslimske paraplyorganisationer: Dansk Muslimsk Union og Muslimernes Fællesråd.

En del (12,5 %) af de i alt 48 **muslimske kildeudsagn** omfatter muslimske Syrienkrigere, der bliver citeret i artikler om aktuelle retssager, hvor de pågældende er anklaget for at have tilsluttet sig ISIS (Islamisk Stat i Irak og Syrien, også kaldet ISIL eller IS).

Brobygger og tidligere folketingsmedlem Özlem Cekic og Det Islamiske Trossamfund tegner sig hver for to af de muslimske kildeudsagn, mens muslimske personligheder som imam og religionssociolog Sherin Khankan, integrationsrådgiver Uzma Ahmed og imam Fatih Alev hver er citeret en gang.

Andre kendte muslimer som fx Saliha Marie Fetteh, Naveed Baig, Natasha al-Hariri, Geeti Amiri, Waseem Hussein, Sayed Mohammad Khademi samt de muslimske paraplyorganisationer Dansk Muslimsk Union og Muslimernes Fællesråd er ikke citeret i nogen af de 136 artikler.

¹ Lene Kühle og Malik Larsen: "[Moskéer i Danmark II](#)" (Aarhus Universitet, 2017) (s. 46) - <https://ebooks.au.dk/index.php/aul/catalog/download/239/171/750->

² inline=1 - og SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd: "Antidemokratiske og ekstremistiske miljøer. En kortlægning" (2014) (s. 56)

• Uklar brug af islamiske begreber

Blandt de oftest berørte emner i artiklerne er begrebet ”islamisme” og udtrykket ”islamist”. Ordet ”Islamist” bruges nogle gange som betegnelse for en person, der er tilhænger af islamisme, mens det andre gange bruges om grupper af muslimer, der kritiseres for at have islamiske holdninger – som når Christian Langballe (DF) i en Ritzau-artikel den 2. juni i forbindelse med blasfemi-paragraffens afskaffelse citeres for at sige, at ”... anklager for blasfemi tager mange steder til, fordi krænkede islamister synes, at man træder alle over tærerne ved at kritisere islam”.²

Ordene islamisme og islamist bruges i alt i 14 af de 136 artikler, hvilket svarer til hver tiende artikel, der indgår i medieanalysen. Ingen steder defineres begrebet islamisme. Ligeledes fremgår det sjældent, at der blandt islamister også er grupper, som kæmper med fredelige, ikkevoldelige midler. Det er således ikke alle islamister, der går ind for at bruge vold i kamp.

Et eksempel på en sådan uklar brug af begrebet ”islamist” findes i et interview i Jyllands-Posten med forsvarsminister Claus Hjort Frederiksen (V), hvor journalisten spørger til, hvorvidt terrorisme, begået af muslimer, har noget med religion at gøre. Hertil svarer Claus Hjort Frederiksen: ”For islamister har det noget med religion at gøre. De har en sindssyg forvanskning af religionen og gør det i Allahs navn. Derfor er du nødt til at tackle det spørgsmål.

² [Blasfemiparagraf er død: Nu kan religioner frit kritiseres](https://www.bt.dk/politik/blasfemiparagraf-er-doed-nu-kan-religioner-frit-kritiseres), BT, 02-06-2017 - <https://www.bt.dk/politik/blasfemiparagraf-er-doed-nu-kan-religioner-frit-kritiseres> - [Blasfemiparagraf er død: Nu kan religioner frit kritiseres](https://www.information.dk/02-06-2017), Information, 02-06-2017 -

Befolkningen stiger af, hvis man benægter, at der er noget med religionen. De hører jo, at der blev råbt ”allahu akbar”, da kniven blev stukket. Så er det svært for os andre at sige: ”Nej, det har du misforstået, det har intet med religion at gøre.” Vi skal se på realiteterne og finde balancen, så det ikke rammer almindelige muslimer,” siger han og går så videre i den delikate diskussion om muslimer og islamister.³ Her sættes en ”islamist” op som en direkte modsætning til at være ”muslim”, selv om islamister også er muslimer.

I flere artikler anvendes udtrykket ”islamistisk”. Det sker ligeledes uden en nærmere definition af udtrykket, og det er uklart, hvad der er forskellen på ”islamisk” og ”islamistisk”.

Flere muslimer, der tilfældigt er blevet stillet ovennævnte spørgsmål af rapportens forfatter, har ikke kunnet svare særlig præcist eller uddybende på, hvad forskellen er. Nogle har virket meget forundrede over spørgsmålet, og enkelte har sagt, at ”islamistisk” ikke er et udtryk, de kender fra islam.

Her er der også brug for en klargøring af, hvad begreberne dækker, og for at definere dem, når de bruges i artikler.

<https://www.information.dk/telegram/2017/06/blasfemiparagraf-doed-kan-religioner-frit-kritiseres>

³ [Den uundværlige](https://www.jyllands-posten.dk/protected/premium/indblik/Indland/ECE9837100/den-uundvaerlige/), Jyllands-Posten, 03-09-2018 - <https://www.jyllands-posten.dk/protected/premium/indblik/Indland/ECE9837100/den-uundvaerlige/>

”Sharia” er et andet islamisk begreb, der i mange artikler bruges uden at blive defineret nærmere. Det bruges ofte i flæng, fx også i udtryk som *sharialovgivning*, *shariaråd* mv. Desuden bruges udtrykket ofte på en måde, som ikke er dækkende for begrebets egentlige og brede betydning i islamisk sammenhæng. Herved bidrager de pågældende medier til at tegne et forkert billede af danske muslimer og af, hvad islam er i en dansk kontekst. Dette er særlig kritisabelt i en tid, hvor der foregår en heftig politisk debat om islam i det danske samfund, og hvor der fra politisk side rettes flere angreb mod danske muslimer.

Aminah Tønnsen, der har skrevet flere bøger om islam, beskriver sharia som ”en vejledning i, hvordan man skal leve sit liv for at nærme sig Gud”. ”Sharia betyder vejen til kilden, dvs. vejen til Gud, der er alle tings ophav og endelige mål. (...) Koranens sharia er for bevidst troende en samling etiske principper og normer for den rette levevis, hvis fortolkning ændrer sig i takt med tidernes skiften. Det er dog ikke så underligt, at ikkemuslimer har fået shariaen galt i halsen, for muslimske politiske og gejstlige ledere har i tidens løb misbrugt shariaen som juridisk kildemateriale til at retfærdiggøre en bestemt opfattelse af islam. (...) Men uanset om man som muslim ser shariaen på den ene eller anden måde, så giver det ingen mening at blive opfordret til at tage afstand fra sharia (underforstået: for at være en god, dansk borger), idet det ville være ensbetydende med, at man skulle frasige sig sin tro,

⁴ Aminah Tønnsen: ”Islam. Koran, Hadith, Sharia”, s.118 og 124-125. (Forlaget Mellemsgaard, 2015)

⁵ [Imamer får ikke længere lov til at blive domsmænd og nævninge](https://www.information.dk/09-03-2017), Information.dk, 09-03-2017 -

dens etiske og moralske principper og den dertil knyttede praksis.” ⁴

Her er et par eksempler på, hvordan ”sharia” bruges i artikler i medieanalysen:

”Udover at det selvfølgelig er urimeligt, at imamer godt kan blive nævninge eller domsmænd, når præster ikke kan, så er der jo en risiko for, at bestemte retsopfattelser kan vinde indpas i det danske retssystem. Og det er for eksempel sharia-lovgivning. Det er meget problematisk, at man ikke har tænkt over dette noget før,” udtaler Dansk Folkepartis udlændingeordfører, Martin Henriksen, i en artikel på Information.dk den 9. marts 2017, hvor han kommenterer et forslag om at ændre retsplejeloven, således at imamer, præster og andre gejstlige ikke længere kan være lægdommere eller nævninge. ⁵

”Moseloven er lige så bestialsk som sharia,” siger folketingsmedlem Mattias Tesfaye (S) i et interview i Kristeligt Dagblad den 4. november 2017. ⁶

”Sharia” bruges i ovennævnte citater ikke i begrebets fulde betydning, som heller ikke udfoldes for læserne.

Ordet ”sharia” er brugt i seks af de artikler, der indgår i de fire analyseperioder.

<https://www.information.dk/indland/2017/03/imamer-faar-laengere-lov-domsmaend-naevninge>

⁶ [Mattias Tesfaye efterlyser ”westfalsk fred” for muslimer](https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/s-profil-efterlyser-westfalsk-fred-muslimer), Kristeligt Dagblad, 04-11-2017 - <https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/s-profil-efterlyser-westfalsk-fred-muslimer>

Ligeledes bliver begrebet ”jihad” ofte brugt, uden at det defineres nærmere. Begrebet bliver ofte oversat til ”hellig krig” – et begreb, der ifølge Aminah Tønnsen ikke findes i Koranen.⁷

Når der skrives om ”jihad” bliver der sædvanligvis heller ikke skelnet mellem de forskellige former for jihad: Selvets jihad, handlingens jihad og forsvarets jihad.⁸ ”Selvets jihad” kan beskrives som ”en inderlig og ihærdig anstrengelse for at overvinde egne svagheder og begær såsom egoisme og overfladiskhed, misundelse og vrede, grådighed, ondskab og løgn”⁹, mens ”handlingens jihad” kan beskrives som ”en forpligtelse til at tage ansvar for, at det omkringliggende samfund udvikler sig til et retfærdigt samfund”.¹⁰ ”Forsvarets jihad”, som også bliver kaldt ”sværdets jihad” eller ”den mindre jihad” kan beskrives som ”en opfordring til at forsvare sig mod en ydre fjende, imod undertrykkelse og forfølgelse og at forsvare retten til at dyrke Gud med pen eller ord, med viden og tænkning”,¹¹ og den tillader under særlige omstændigheder at bruge vold i forsvarsøjemed.

”Jihad” er omtalt i fire artikler i nærværende medieanalyse.

⁷ Aminah Tønnsen: ”Islam. Koran, Hadith, Sharia”, s. 269. (Forlaget Mellemsgaard, 2015)

⁸ Aminah Tønnsen: ”Islam. Koran, Hadith, Sharia”, s. 270-280. (Forlaget Mellemsgaard, 2015)

⁹ Aminah Tønnsen: ”Islam. Koran, Hadith, Sharia”, s. 270. (Forlaget Mellemsgaard, 2015)

¹⁰ Aminah Tønnsen: ”Islam. Koran, Hadith, Sharia”, s. 272. (Forlaget Mellemsgaard, 2015)

Begreber bruges ikke entydigt af muslimer

Det kan om brugen af ”sharia”, ”jihad” og andre islamiske begreber siges, at de også fra muslimsk side bruges i forskellige betydninger – afhængig af om afsenderen er en militant islamist eller en muslim, der nytolker Koranen og islam ind i samfundets aktuelle kontekst, eller står et helt tredje sted.

Det gør det ikke nemmere for journalister at finde en nuanceret betydning i omtalen af centrale islamiske begreber. Men det fritager på den anden side hverken journalister eller medier for at søge at være upartiske i skildringen af begivenheder og debatter – også når det drejer sig om mødet mellem religiøse muslimer og sekulære politikere og indbyrdes mellem muslimske grupper.

¹¹ Aminah Tønnsen: ”Islam. Koran, Hadith, Sharia”, s. 273 ff. (Forlaget Mellemsgaard, 2015)

- **Medier og journalister overtager kilders dagsorden**

I juni 2017 blev blasfemibestemmelsen i den danske straffelov (§ 140) afskaffet. Det skete, da alle partier undtagen Socialdemokratiet stemte for et lovforslag fra Enhedslisten.

BT og Informations netaviser bragte den 2. juni 2017 en Ritzau-artikel med overskriften: "Blasfemiparagraf er død: Nu kan religioner frit kritiseres". I artiklen citeres Enhedslistens ordfører, Bruno Jerup, blandt andet for at sige: "Vi går ind for trosfrihed, men blasfemibestemmelsen kriminaliserer kritik af trosretninger og guder."¹² Der ses en tydelig sammenhæng mellem dette citat og artiklens overskrift, uden at journalisten tilsyneladende overvejer, om det er sandt.

Den blasfemiparagraf, der nu er afskaffet, hindrede ikke kritik af religioner. Der er bragt utallige kritiske ytringer i danske medier om religioner i de mange år, bestemmelsen har været gældende. Således konkluderede Straffelovrådet i en betænkning den 26. februar 2015, at blasfemibestemmelsen ikke er til hinder for at udtrykke skarp kritik af religion og religiøse dogmer. Samtidig siger rådet, at det – hvis man vælger at afskaffe forbuddet – til gengæld vil betyde, at der vil kunne forekomme offentlige afbrændinger af hellige bøger som Bibelen eller Koranen, som myndighederne ikke vil kunne gribe ind overfor.¹³

¹² [Blasfemiparagraf er død: Nu kan religioner frit kritiseres](https://www.bt.dk/politik/blasfemiparagraf-er-doed-nu-kan-religioner-frit-kritiseres), BT, 02-06-2017 - <https://www.bt.dk/politik/blasfemiparagraf-er-doed-nu-kan-religioner-frit-kritiseres> - [Blasfemiparagraf er død: Nu kan religioner frit kritiseres](https://www.information.dk/02-06-2017), Information, 02-06-2017 -

Fra 1930 og frem til sommeren 2017 er der fire gange blevet rejst tiltale for overtrædelse af blasfemiparagraffen – nemlig i 1938, 1946, 1971 og i 2017. Sagen fra 2017, hvor en mand var tiltalt for at offentliggøre en video på Facebook, hvor han afbrænder et eksemplar af Koranen, blev frafaldet, fordi blasfemibestemmelsen blev ophævet, inden sagen kom for retten. Blasfemiparagraffen er således kun brugt i nogle ganske få sager. Heller ikke Jyllands-Postens offentliggørelse af de 12 Muhammed-tegninger i 2005 førte til, at der blev rejst tiltale efter paragraffen.

Så overskriften på Ritzau-artiklen i BT og Information er en markant stramning i forhold til, hvad der har været praksis – og et eksempel på, at journalister og medier overtager kilders sprogbrug og dagsorden.

<https://www.information.dk/telegram/2017/06/blasfemiparagraf-doed-kan-religioner-frit-kritiseres>

¹³ [Blasfemi-paragraffen står ikke i vejen for religionskritik](https://www.sameksistens.dk/nyhed/article/blasfemi-paragraffen-staar-ikke-i-vejen-for-religionskritik/), Sameksistens.dk, 03-03-2015 - <https://www.sameksistens.dk/nyhed/article/blasfemi-paragraffen-staar-ikke-i-vejen-for-religionskritik/>

5.b Konklusioner i forhold til artikler om maskeringsforbud

• Muslimer blev sjældent spurgt i den politiske debat

I artiklerne om forslaget om at indføre et maskeringsforbud (omtalt som burkaforbud) er muslimer i endnu højere grad end i artiklerne i den generelle medieanalyse statister i et mediebillende, der er defineret af en politisk dagsorden.

Det illustreres tydeligt ved at sammenligne andelen af muslimer og politikere blandt de anvendte kilder og omtalte personer mv. For hver gang en muslim udtalte sig eller blev omtalt, optrådte der 21 lands- og lokalpolitikere i samme rolle.

Statistrollen forstærkes yderligere af, at der inden kulminationen på den politiske debat den 6. oktober 2017, kun blev bragt én artikel med en muslimsk kilde – i øvrigt en kilde, der var tilhænger af et maskeringsforbud. Én artikel ud af i alt 38 artikler. Det svarer til 2,6 % af artiklerne i perioden fra den 1. september og frem til og med den 5. oktober.

Med andre ord: De tre medier var tilsyneladende ikke særlig optaget af at høre danske muslimers mening om forslaget om at indføre et maskeringsforbud, selv om en vedtagelse af det især ville berøre (et lille antal) muslimer. Herved blev muslimer afskåret fra at komme med deres argumenter i debatten, og befolkningen som helhed blev ikke oplyst om, hvordan danske muslimer ser på et eventuelt indgreb i, hvordan mennesker i Danmark må gå klædt.

Først da der den 6. oktober 2017 viste sig en politisk afklaring i forhold til DF's forslag, fik muslimer lov til at kommentere den

politiske beslutning, som et flertal af Folketingets partier havde truffet om at støtte et maskeringsforbud. Den 6. oktober blev der bragt 3 artikler, og i resten af måneden blev der bragt 5 artikler, hvor muslimer var blandt kilderne og de omtalte personer mv.

Denne skævhed i inddragelsen af muslimer i nyhedsdækningen af debatten om at indføre et maskeringsforbud er et demokratisk problem. For pressen har et ansvar for, at alle relevante synspunkter kommer frem i en sag – og især for, at en befolkningsgruppe, som direkte vil blive berørt af den sag, der diskuteres, også selv kommer til orde. Det er ikke god kutyme i en demokratisk retsstat at diskutere en sag hen over hovedet på de mennesker, som denne sag angår.

Analysen omfatter kun nyhedsartikler, og muslimer har haft mulighed for at deltage i debatten ved at skrive debatindlæg til aviserne. Men den mulighed har politikere og alle andre også haft – og det fritager ikke nyhedsmedierne fra ansvaret for at sørge for, at muslimer kommer til orde i en debat om et forslag, der er vendt mod deres religion, selv om det konkret kun vil komme til at berøre et meget lille antal mennesker.

Målt på hele perioden fra september til udgangen af oktober bragte Kristeligt Dagblad 4 artikler, hvor muslimer var blandt kilderne og de omtalte personer mv., mens Politiken bragte 3 artikler og Berlingske bragte 2 artikler. I alt var der 20 kildeudsagn eller omtale af muslimer i de 9 artikler.

• Markante politiske slagsider i mediedækningen

Medierne havde et meget snævert politisk fokus, som det fremgår af forrige afsnit. Og der var tydelige skævheder i dette fokus. For der blev ikke alene fokuseret på den politiske debat, men der blev også primært fokuseret på debatten i de tre partier, hvor der var en intern uenighed om partiets holdning, eller hvor partiet endte med at skifte holdning – Venstre, Socialdemokratiet og Liberal Alliance.

Mediedækningen af forslaget om at indføre et maskeringsforbud havde flere tydelige politiske slagsider:

1. Tilhængere af et maskeringsforbud var i overtal, idet de udgjorde 60 % af kilderne og de omtalte personer mv.
2. Langt hovedparten af de anvendte politiske kilder og omtalte personer/partier er fra Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti. Alle disse partier endte med at støtte et maskeringsforbud.
3. Tre partier – Enhedslisten, Alternativet og SF – kom ikke til orde i de 91 artikler, som Berlingskes, Kristeligt Dagblads og Politikens netaviser bragte om emnet i september-oktober 2017, mens to partier – Radikale Venstre og Nye Borgerlige – optræder i henholdsvis 3 og 2 af artiklerne om at indføre et maskeringsforbud.

Hvorfor er Enhedslisten, Alternativet, Radikale Venstre og SF helt eller næsten helt udeladt af nyhedsdækningen af den politiske debat om at indføre et maskeringsforbud? Blev partierne ikke

spurgt? Eller ville partierne ikke svare? Der står i artiklerne intet om, at de pågældende partier ikke har ønsket at udtale sig eller lignende, som det ofte sker, hvis man ikke kan få en kommentar fra en politiker til et aktuelt spørgsmål. Det kan antyde, at de pågældende partier ikke er blevet spurgt.

Hvis det er tilfældet, så skylder de tre aviser deres læsere og dermed en del af vælgerbefolkningen et svar på, hvorfor der ikke blev gjort rede for disse partiers holdninger og argumenter i forhold til forslaget om at indføre et maskeringsforbud.

Hvis man som vælger i et demokrati skal kunne udøve sin stemmeret på et oplyst grundlag, kræver det, at der bliver oplyst om alle partiers holdning til aktuelle samfundsspørgsmål – og nyhedsmedierne har et ansvar for, at det sker. Men det er ikke sket i tilstrækkeligt omfang i denne sag.

Det er naturligt, at nyhedsmedierne sætter mest fokus på de partier, hvor der er en intern uenighed om spørgsmålet. Men det legitimerer ikke, at man helt eller næsten helt afstår fra at oplyse om, hvordan holdningen er i andre partier.

• Forskellige holdninger blandt muslimer til et maskeringsforbud

Der er 20 muslimer blandt de anvendte kilder og omtalte personer mv., og de udgør knap 5 % af det samlede antal kilder og omtalte personer mv.

Halvdelen af de muslimske kilder og omtalte personer mv. er modstandere af et maskeringsforbud, mens den anden halvdel er ligeligt fordelt mellem tilhængere og "neutrale".

Det går igen i flere af de muslimske kilders udtalelser, at forslaget om at indføre et maskeringsforbud ikke står højt på muslimers dagsorden. Det kan hænge sammen med, at et eventuelt forbud kun vil berøre et meget lille antal personer. Således bliver det nævnt i flere af Ritzau-artiklerne, at "en rapport fra 2009 anslår, at der er mellem 100 og 200 kvinder i Danmark, der bærer niqab eller den heldækkende klædedragt burka, hvor der er et net for øjnene."¹⁴ Berlingske tilføjer den 18. oktober, at omkring halvdelen af dem, der bærer niqab eller burka, er danske konvertitter.¹⁵

Der spores i stedet hos flere muslimske kilder en udtalt irritation og frustration over, at forslaget har fyldt så meget i medierne, som tilfældet var i september-oktober 2017.

En af dem er 32-årige Sara Ali, der har boet i Danmark hele sit liv og kun har kendt én enkelt kvinde, der bruger niqab. Hun siger til Berlingske¹⁶ (6. oktober 2017): "Det er så minimalt i Danmark. Jeg ser det ikke som et problem, og der er så mange andre relevante emner, man kan tage op i stedet. Den ene kvinde, jeg har mødt, som bærer niqab, bruger den ikke på sin arbejdsplads, for så ville hendes kollegaer ikke kunne genkende hende. Hun bruger den i sin fritid, og hvis hun dyrker sin religion efter

¹⁴ Fx i [Socialdemokratiet er klar til at forbyde burka](https://www.b.dk/politiko/socialdemokratiet-er-klar-til-at-forbyde-burka), Berlingske, 05-10-2017 - <https://www.b.dk/politiko/socialdemokratiet-er-klar-til-at-forbyde-burka>

¹⁵ [15 spørgsmål til Venstre om et omdiskuteret forbud: Skal politiet tage burkaen af en kvinde, de ser på gaden?](https://www.b.dk/politiko/15-spoergsmaal-til-venstre-om-et-omdiskuteret-forbud-skal-politiet-tage-burkaen-af), Berlingske, 18-10-2017 - <https://www.b.dk/politiko/15-spoergsmaal-til-venstre-om-et-omdiskuteret-forbud-skal-politiet-tage-burkaen-af>

¹⁶ [Muslimske kvinder om maskeringsforbud: "Der er så mange andre relevante emner, man kan tage op i stedet"](https://www.b.dk/politiko/muslimske-kvinder-om-maskeringsforbud-der-er-sa-mange-andre-relevante-emner-man-kan-tage-op-i-stedet), Berlingske, 06-10-2017 -

arbejdstiden, som så mange andre gør, synes jeg, at det må være helt okay." Sara Ali tilføjer, at kvinden er en dansk konvertit.

En tilsvarende holdning giver Alaa udtryk for (Politiken, den 8. oktober 2017). Hun synes, "at diskussionen om burkaforbud er latterlig", fordi "det er så få, der rent faktisk lever med hele ansigtet tildækket". "Har vi ikke større problemer, som vi heller skulle bruge tid på?" spørger hun i artiklen.¹⁷ Hun synes selv, det er vigtigere at diskutere nedskæringer på plejehjem, daginstitutioner og besparelser i sundhedsvæsenet. Alaa mener, at forslaget om et maskeringsforbud "er udansk, fordi vi her i landet plejer at stå fast på vore værdier om religionsfrihed og retten til at gå klædt, som man vil." "Faktisk er tildækkede kvinder ofte etnisk danske, der er konverteret. Så det er egentlig en dansk problemstilling," tilføjer hun.

En af de muslimske kilder, der støtter et maskeringsforbud, er Mayram. Hun begrundet det i artiklen på Politiken.dk sådan: "Tildækning er et dårligt signal. Hvis man taler sammen, kan man ikke aflæse den anden person. Det er et problem med alt det, som sker i tiden med terror og trusler. Man ved jo ikke, hvem der er bag en tildækning."

[https://www.b.dk/nationalt/muslimske-kvinder-om-maskeringsforbud-der-er-saa-mange-andre-relevante-emner-man?](https://www.b.dk/nationalt/muslimske-kvinder-om-maskeringsforbud-der-er-saa-mange-andre-relevante-emner-man)

¹⁷ "Faktisk er tildækkede kvinder ofte etnisk danske, der er konverteret. Så det er egentlig en dansk problemstilling", Politiken, 08-10-2017 - <https://politiken.dk/indland/art6150359/%C2%BBFaktisk-er-tild%C3%A6kkede-kvinder-ofte-etnisk-danske-der-er-konverteret.-S%C3%A5-det-er-egentlig-en-dansk-problemstilling%C2%AB>

• **Klik eller overblik? Hvorfor så mange artikler om noget, der angår få mennesker?**

Som det fremgår af analysen blev der den 6. oktober bragt i alt 28 artikler om forslaget om at indføre et maskeringsforbud. Det svarer til godt 30 % af de artikler, der blev bragt om emnet i de tre aviser i september og oktober 2017. Kristeligt Dagblad bragte 12 artikler den dag.

Hvorfor får en sag, der primært vil berøre mellem 100 og 200 mennesker, så megen medieomtale?

Er det fordi, medierne mere eller mindre lod sig spænde foran en politisk vogn, vendt mod det muslimske miljø i Danmark? Eller er der en anden forklaring?

Skyldes en del af forklaringen, at netmedierne er blevet meget fokuseret på at få mange klik? Hvorfor ellers denne hastige strøm af nye versioner af den samme historie, hver gang et parti eller en politiker kom med en udmelding i sagen. Det, der blev afgjort den 6. oktober, var jo blot, at der blev konstateret et flertal blandt Folketingets partier for et eller andet forslag om at indføre et maskeringsforbud. Det var ikke vedtagelsen af et egentligt lovforslag. Det havde været mere relevant, at der den 6. oktober var skrevet én artikel, som gav et samlet overblik over sagen og dens udvikling. Med 12 korte artikler får man en række fragmenterede input om, hvordan "stillingen er" i kampen.

Samtidig kan man undre sig over, at tre partier slet ikke kom til orde, når nu der blev bragt så mange artikler.

• **Maskeringsforbud eller burkaforbud?**

I artiklerne bliver forslaget om at indføre et maskeringsforbud i langt de fleste tilfælde omtalt som et "burkaforbud". Dog bliver ordet "maskeringsforbud" anvendt i nogle artikler, der handler om situationen den 6. oktober 2017, hvor Venstres folketingsgruppe nåede frem til en næsten enstemmig afgørelse om at støtte et forbud.

Denne sprogbrug giver anledning til to kommentarer:

1. Beslutningsforslaget Dansk Folkeparti fremsatte i folketingssamlingen 2016-2017, og som partiet i en let revideret udgave fremsatte igen den 4. oktober 2017, har i begge tilfælde overskriften: "Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod maskering og heldækkende beklædning i det offentlige rum". Derfor kan det undre, at Venstres politikere slipper af sted med en forklaring om, at det, Venstre vil, er noget andet end det, Dansk Folkeparti vil. I begge tilfælde vil man indføre et maskeringsforbud, som vil ramme både burka, niqab og andre former for beklædning, der dækker ansigtet (bortset fra øjnene). Hvorfor blev der ikke stillet (flere) kritiske spørgsmål til denne problematik?

2. Helt generelt kan det undre, hvorfor medierne i det hele taget bruger udtrykket "burkaforbud" i så stort omfang, som det er tilfældet. Hovedparten af befolkningen har givetvis aldrig set en burkaklædt kvinde på gaden i Danmark. Det gælder også rapportens forfatter, som derimod har set op mod en snes niqabklædte kvinder på gaden i København og andre byer. Det anslås i

”Rapport om brugen af niqab og burka”¹⁸ fra 2009, at mellem 100 og 200 kvinder i Danmark bærer niqab eller burka. Der findes ikke en specifik opgørelse af, hvor mange der bærer henholdsvis burka og niqab, idet rapporten bruger ”niqab” som en fælles betegnelse for de to klædningsdragter.

Når burkaen er så lidt udbredt i Danmark, hvorfor bruger mange politikere og store dele af pressen så udtrykket ”burkaforbud”?

Mon ikke de fleste forbinder burkaen med afghanske kvinder, der er undertrykt af Taleban eller lignende militante islamiske bevægelser? Det er en verden, der ligger langt væk fra virkelighedens Danmark. Men bruges burka-udtrykket for at fremmale et fjendebillede af danske muslimer som undertrykte mennesker uden egen selvstændighed og af islam som en verdensfjern religion, der ikke kan spille en rolle i et sekulært demokratisk samfund?

Når man ser på bemærkningerne i Dansk Folkepartis beslutningsforslag om at indføre et maskeringsforbud og på udtalelserne i den politiske debat, så understøtter de opfattelsen af, at visse politikere ønsker at tegne et fordomsfuldt fjendebillede af danske muslimer. Det er ikke sympatisk, men fuldt legalt så længe debatten holder sig inden for ytringsfrihedens grænser. Men det er meget kritisabelt, at dele af pressen overtager fjendebillederne. For den burde i stedet for forholde sig kritisk til en sådan generaliserende sprogbrug, der er med til at stigmatisere en befolkningsgruppe, som udgør omkring fem procent af den danske befolkning.

¹⁸ [Rapport om brugen af niqab og burka](#), Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier på Københavns Universitet, 2009 -

http://hum.ku.dk/faknyt/nyheder_fra_2010/2010/brugen-af-niqab-og-burka.pdf

6. anbefalinger

I forlængelse af konklusionerne i forrige kapitel vil vi slutte rapporten med en række anbefalinger til:

1. Journalister og medieverdenen som helhed
2. Danske muslimer
3. Læsere i øvrigt

Anbefalinger til journalister og medieverdenen som helhed

• Brug for klare definitioner og faktabokse

Islam er en forholdsvis ny religion i Danmark. For 50 år siden var der ganske få muslimer i Danmark, mens der i dag er omkring 300.000 danske muslimer, hvilket svarer til omkring 5 % af befolkningen. Selv om islam er vokset til at være den næststørste religion i Danmark, er der stadig en stor uvidenhed om islam i befolkningen, hvilket også afspejles i en meget stor del af den politiske debat om islam og i en stor del af mediernes omtale af islam og muslimer. Denne tendens ses også i de artikler, der indgår i nærværende analyse. På den baggrund anbefaler vi:

- At journalister og medier anvender klare og fyldestgørende definitioner (fx i faktabokse), når de skriver om islamiske begreber som sharia, islamisme, jihad mv. Disse begreber bruges ofte i flæng og på en måde,

som ikke er dækkende for begrebernes egentlige betydning i en muslimsk sammenhæng. Herved bidrager de pågældende medier til at tegne et forkert billede af danske muslimer, og hvad islam er i en dansk kontekst. Dette er særlig kritisabelt i en tid, hvor der foregår en heftig politisk debat om islam, og hvor der fra politisk side rettes flere angreb mod danske muslimer.

- At journalister inddrager muslimske kilder, når de skriver artikler, der vedrører danske muslimer – fx ved at bruge de pressemeddelelser, der udsendes fra muslimsk side. Det skal selvfølgelig ske med den samme kritiske tilgang, som anvendes over for andre kilder. Ingen skal have særbehandling, men alle relevante parter skal høres.

• Gør plads til servicemeddelelser

Et par artikler handler om, at det var svært at få en taxa den dag, hvor muslimerne fejrede Eid, fordi mange muslimske taxachauffører holdt fri for at fejre en af deres store helligdage. Det er forståeligt, at det kan medføre irritation, når man uden varsel skal vente en halv time eller mere på en taxa på en station, hvor taxaerne plejer at holde i kø. Derfor vil det være oplagt, at medierne fx dagen før Eid-fejringen bringer en servicemeddelelse om, at "muslimer i morgen fejrer Eid, og at der derfor kan være længere ventetid, når man skal med taxa". Medierne bringer i forvejen servicemeddelelser, fx om overgangen fra vintertid til sommertid.

- **Lav flere efteruddannelseskurser for journalister**

For at rette op på den begrænsede og til tider fordomsfulde viden, der er om islam blandt journalister og i medieverdenen, anbefales det, at der arrangeres journalistiske efteruddannelseskurser mv. – fx i samarbejde med herboende muslimske ledere – hvor journalister kan erhverve sig mere konkret viden om islam og danske muslimer.

Anbefalinger til danske muslimer

- **Bland jer i debatten**

Medieanalysen viser, at danske muslimer kun i begrænset omfang selv er med til at tegne det billede, som danske medier giver af islam og de muslimske samfund i Danmark. I den situation kan det være fristende at henfalde i en passiv offerrolle.

Det vil dog være langt mere konstruktivt at reagere aktivt, så medie billedet bliver mere nuanceret:

- Reager, når der bringes misinformation om muslimer og islam – fx med indlæg i de kommentarspor, der ofte er ved artikler på nettet. Eller skriv til redaktionen og bed om at få rettet oplysninger, der er faktisk forkerte.
- Skriv læserbreve eller bland jer på anden vis, hvis der bringes synspunkter og holdninger, I er uenige i.

Anbefalinger til læsere i øvrigt

- **Forhold jer kritisk til medierne**

Hvad enten man læser avis, ser tv, hører radio eller surfer rundt på netaviser og sociale medier, bør man forholde sig kritisk til det, man ser og læser. Her er nogle punkter, der kan styrke den mediekritiske bevidsthed:

- Hvem er kilderne? Er der en alsidig fordeling af kilder?
- Har kilderne en bestemt dagsorden, de vil fremme?
- Kan der være skjulte dagsordener bag det, der bliver sagt?
- Hvad er fakta – og hvad er gætterier?
- Bliver der brugt førstehåndskilder? Som udgangspunkt vil det være oplagt at spørge en muslim, hvis man vil vide noget om islam. Tilsvarende spørger man jøder, hinduer og kristne, hvis man vil vide noget om deres religion. Og man bør ikke kun spørge én, men flere kilder, da der inden for alle religioner findes vidt forskellige tolkninger af religionen, lige fra liberale til meget konservative tolkninger.
- Forhold dig især kritisk over for nyheder på Facebook og andre sociale medier. Erfaringerne fra det amerikanske præsidentvalg i 2016 og andre begivenheder er, at der bliver delt megen misinformation og falske nyheder via disse medier. Der findes også hjemmesider, der bringer misinformation om bl.a. muslimer og islam, men også om andre grupper og emner.

7. Bilag

Bilagsdelen omfatter følgende dokumenter:

- a. Beskrivelse af analysemetoden
- b. Definitioner

7.a. Beskrivelse af analysemetoden

• Målet med analysen er at undersøge:

1. Hvilke kilder bruges i omtalen af islam og muslimer?
2. Hvilke personer og organisationer beskrives i omtalen af islam og muslimer?
3. Hvilke emner berøres i omtalen af islam og muslimer?

• Analysen omfatter syv landsdækkende danske dagblades netaviser: Berlingske, BT, Ekstra Bladet, Information, Jyllands-Posten, Kristeligt Dagblad og Politiken.

- Der er på dagbladenes netaviser søgt efter hits på ordene "islam" og "muslim". Det betyder, at der også er kommet hits på beslægtede ord som islamisme, islamkritisk ... og på muslimer, muslimsk ...
- Der er søgt i fire perioder i 2017: 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. november. Oprindeligt var det planen at placere den fjerde analyseperiode i december,

men den blev rykket en måned frem ud fra et ønske om at kunne færdiggøre medieanalysen så tæt på årsskiftet som muligt.

- Der er analyseret på danske nyhedsartikler.
- Der er ikke analyseret på debatindlæg, analyser og kommentarer, lederartikler, kronikker, nyhedsartikler fra udlandet eller på artikler om kultur og sport.
- Forbehold: Der tages forbehold for søgefunktionernes effektivitet på netaviserne og adgangen til de elektroniske arkiver. Under analysearbejdet er der dukket links op til enkelte artikler, som ikke kom frem ved søgningen på de pågældende netavisers søgefunktion. Det drejer sig dog kun om få artikler, og derfor vurderes det, at eventuelle yderligere mangler ikke vil ændre det samlede billede i væsentligt omfang.

• Om søgeord

Grundlaget for analysen er danske nyhedsartikler – altså artikler med en dansk vinkel på emnet – som indeholder mindst et af søgeordene "islam" og "muslim". Ved søgningen på disse ord fås der også hits på ord som "islamisme", "islamkritik", "muslimer", "muslimsk" osv. Disse artikler indgår også i analysen, da de er lige så relevante som artikler, hvor søgeordene optræder i deres grundform.

Denne fremgangsmåde betyder, at artikler, hvor fx ordet "muslim" indgår i en mere eller mindre perifer sammenhæng, tæller med i analysen på samme måde som artikler, hvor hovedvægten af artiklens indhold handler om muslimer.

Fremgangsmåden er valgt sådan, fordi der med kravet om, at et af de to søgeord skal indgå i artiklen, sikres et objektivt grundlag for analysen. Samtidig giver det grundlag for at vise, i hvilke – og i hvor forskellige – sammenhænge muslimer og deres religion bliver omtalt i danske medier.

Det kan diskuteres om det er relevant i analysen at inddrage en artikel, hvor "muslim" nævnes en enkelt gang i en artikel, der overordnet handler om et arrangement, hvor Reformationen fejres i en af landets domkirker. I den konkrete artikel oplyses, at der ved fejringen blandt andet deltager muslimske gæster. Det forekommer at være relevant, at en sådan artikel indgår i analysen, for den er et eksempel på, at der foregår en fredelig sameksistens i forskellige sammenhænge i det danske samfund.

• **Analyse af artikler om forslag om maskeringforbud**

Ved analysen af artikler om forslaget om at indføre et maskeringsforbud (burkaforbud) er der en stor sammenblanding af personer, der bruges som kilder og samtidig omtales i de pågældende artikler. Derfor er der her lavet en samlet registrering af personer, der er kilder og/eller omtales i de pågældende artikler.

• **Om analysen i øvrigt**

Medieanalysen bærer præg af, at den er foretaget i perioder, der er fastlagt på forhånd, og tilrettelagt sådan, at analyseperioderne er spredt jævnt hen over året.

På den måde kan analysen have tilfældighedernes præg, fordi nogle begivenheder og debatter kan falde mellem de analyserede perioder – og dermed ikke bliver en del af det samlede medie billede. Og en "lille sag", der kun omtales i pressen nogle få dage, kan komme til at fylde meget i medieanalysen, hvis den tilfældigvis udspiller sig i en af analyseperioderne.

Modsat betyder den valgte metode, at analysen tegner et gennemsnitsbillede med de udsving, der er i løbet af året, fordi analyseperioderne ikke er udvalgt i forhold til, om der er blevet skrevet meget eller lidt om muslimer i de givne perioder – eller om omtalen har haft et særligt fortegn, positivt eller negativt.

I 2017-analysen betyder det, at en stor del af de artikler, der blev skrevet om muslimske friskoler, ikke er med i analysen, da de er bragt jævnt hen over flere måneder og derfor kun i begrænset omfang er faldet sammen med en eller flere af de fire analyseperioder.

Som supplement til analysens gennemsnitsbillede af medieomtalen af muslimer og islam er der foretaget en analyse af en række artikler fra debatten i efteråret 2017 om Dansk Folkepartis forslag om at forbyde maskering og heldækkende beklædning i det offentlige rum, også omtalt som "burkaforbud".

7.b. Definitioner

Kategorier

Artiklerne er opdelt i forhold til det overordnede fokus i artiklen – underforstået: Der kan godt være et sekundært fokus (eller flere) i artiklen. Nedenfor gennemgås de otte kategorier, der anvendes i analysen.

- **Muslimers tro og praksis**

Artikler om bøn, ramadan, faste, pilgrimsfærd og anden religiøs praksis, der er forbundet med islam og muslimers tro. Og artikler, der beskriver aktiviteter, liv og virke i moskeer og islamiske og muslimske foreninger, organisationer mv.

- **Muslimers liv i øvrigt – herunder kulturelt**

Artikler, hvor fokus ligger på muslimers hverdagsliv (ud over det religiøse aspekt). Det kan fx være interviews med muslimske musikere, forfattere m.fl.

- **Religions- og ytringsfrihed**

Artikler, hvor fokus ligger på religions- og ytringsfriheden. Det kan fx være artikler, der handler om indskrænkning af muslimers religionsfrihed, etnisk udrensning af muslimer i Myanmar osv.

- **Politik**

Artikler, hvor fokus er politisk – fx i form af politiske udspil eller udtalelser, der er vendt mod eller på anden vis berører muslimer. Det kan fx være en politisk debat om berettigelsen af muslimske friskoler – herunder om de skal støttes med offentlige tilskud.

- **Sameksistens**

Artikler, hvor fokus ligger på muslimers og muslimske institutioners samspil med det øvrige samfund. Det kan fx være artikler om, hvordan muslimske friskoler og andre institutioner spiller sammen med det øvrige samfund i praksis – herunder pålæg fra kommuner og myndigheder om skærpet tilsyn og lignende.

- **Kriminalitet**

Artikler, hvor fokus ligger på konkrete sager om kriminalitet, herunder retssager, hvor en eller flere af de involverede er muslimer.

- **Syrienkrigere og terrorisme**

Artikler, hvor fokus ligger på konkrete sager med Syrienkrigere og/eller om terrorvirksomhed, støtte til terrorisme mv., herunder retssager, hvor en eller flere af de involverede er muslimer.

- **Andet**

Artikler, hvor fokus ikke falder ind under en af de ovennævnte kategorier. Det kan være artikler, hvor ordene ”muslimer” eller ”islam” nævnes perifert, men uden at der ellers ikke står noget om islam/muslimer i artiklen. Fx i en artikel om, at DR reducerer det kirkelige stof.

Placering af artikler, der passer til flere kategorier?

I nogle tilfælde er det svært at afgøre, om en artikel skal placeres i den ene eller anden kategori, fordi den umiddelbart passer ind flere steder. Hvor artiklen placeres beror på en vurdering i det konkrete tilfælde – som det belyses i nedenstående eksempler.

EKSEMPEL 1

En artikel, der handler om muslimske friskoler, kan placeres i flere forskellige kategorier alt efter, hvor artiklens fokus ligger:

- Under ”Muslimers liv i øvrigt – herunder kulturelt”, hvis artiklens fokus er en beskrivelse af livet og undervisningen på skolen, dens formål mv., fx i form af en reportage fra skolen.
- Under ”Politik”, hvis artiklens fokus er en politisk diskussion om tilskud til muslimske friskoler, regler for friskoler og andet, der styres politisk.
- Under ”Sameksistens”, hvis artiklens fokus er det kommunale tilsyn med skolen, stop for kommunens/statens tilskud til skolen mv. – altså samspillet med det omgivende samfund.

EKSEMPEL 2

Hvis fx en politiker udtaler sig om et emne, der vedrører religions- eller ytringsfriheden, skal den så placeres under ”Religions- og ytringsfrihed mv.” eller under ”Politik”?

Det beror på et skøn af, hvilket aspekt der vejer tungest i det enkelte tilfælde:

- Artikler med politiske kommentarer til forfølgelsen af rohingya-muslimer i Myanmar er placeret under ”Religions- og ytringsfrihed”, da der er tale om kommentarer til helt konkrete overtrædelser af religionsfriheden og andre menneskerettigheder. Det vurderes i dette tilfælde, at det primære fokus ligger på de krænkelse af religionsfriheden.
- Artikler med omtale af DF-regionspolitikeren Henrik Thorups udtalelser om at forbyde ”store skæg” på hospitaler er placeret under ”Politik”, da der er tale om politiske udtalelser og et løst formuleret forslag, som ganske vist – hvis det blev vedtaget – vil være et indgreb i religions- og ytringsfriheden. Da der ikke er tale om et konkret beslutningsforslag, vurderes det, at det primære fokus ligger på det politiske område.

Indlands nyhedsartikler

Indenlandske nyhedsartikler omfatter også artikler, hvor der omtales udenlandske forhold, hvis der indgår en dansk indlandsvinkel på historien.

Nyheder om medier er medtaget i analysen, selv om de på nogle netaviser betegnes som kulturstof. Derimod er kulturstof i form af bog- og filmanmeldelser mv. ikke medtaget i analysen.

I artikler, der bringer sammendrag fra flere af "dagens artikler" analyseres kun del af artiklen, der refererer til artikler, hvori ordene "islam" og/eller "muslim" indgår. Og der analyseres kun på nyhedsartikler, ikke på kommentarer, analyser, debatindlæg mv.

Kilder

Kilderne er inddelt i en række grupper (religiøse kilder, politikere, eksperter m.fl.).

En kilde placeres i forhold til den titel/etikette, der anvendes i forbindelse med brugen af kilden.

Det betyder, at en politiker med muslimsk eller kristen baggrund, der udtaler sig som politiker i en artikel, placeres under "politiske kilder", men hvis vedkommende i en artikel fortæller, hvordan han/hun fejrer Eid eller jul, vil vedkommende blive placeret under "religiøse kilder".

Registreringen af kilder omfatter i udgangspunktet kun danske personer – dog er udenlandske kilder, der udtaler sig i en dansk nyhedsartikel, registreret under "udenlandsk kilde". Der er anvendt få udenlandske kilder i de analyserede artikler.

Omtale af personer og organisationer

De omtalte personer og organisationer er inddelt i en række grupper (religiøse personer, politikere, eksperter m.fl.).

Hvis en person kan placeres i flere grupper, sker placeringen efter samme retningslinjer, som er beskrevet for kilder i afsnittet om kilder ovenfor.

Registreringen af omtalte personer og organisationer omfatter i udgangspunktet kun danske personer og organisationer – dog er omtalen af udlændinge (fx en udenlandsk ekspert, forfatter eller lignende), der omtales i en dansk nyhedsartikel, i enkelte tilfælde registreret under "udenlandsk ...". Det sker i de tilfælde, hvor den udenlandske person spiller en fremtrædende rolle i artiklen.

Berørte emner og temaer

Ved analysen af de enkelte artikler registreres, hvilke emner og temaer der skrives om i artiklen.

Registreringen omfatter konkrete ord og begreber som "bøn", "danske værdier", "danskhed", "ramadan", "tørklæde", og den omfatter også udtryk/begreber, der er synonyme for konkrete ord – fx vil af udtryk og ord som "muslimsk hovedbeklædning" og "hijab" blive registreret under "tørklæde".

Desuden registreres markante udtalelser fra kilder – fx "Vi skal ikke lefle for islam", "Kvinder skal være tildækket" osv.

Vurderinger af artiklens grundholdning til islam/muslimer

- **Positiv, neutral eller negativ i forhold til islam/muslimer**

Artiklerne vurderes i forhold til, om de afspejler en positiv, neutral eller negativ holdning til islam/muslimer.

- **Positiv** betegner artikler, hvor islam/muslimer overvejende fremstilles i et positivt lys eller ud fra en positiv/inkluderende vinkel. Overskriften spiller en væsentlig rolle i vurderingen af artiklens holdning, da den ofte anviser vinklen på artiklen. Holdningen til islam/muslimer kan komme frem i journalistens valg af kilder/vinkler (er den ensidig eller indeholder den flere vinkler?), men holdningen kan også komme frem i de udtalelser, kilderne citeres for i artiklen.
- **Neutral** betegner artikler, hvor holdningen til islam/muslimer hverken er positiv eller negativ – eller hvor der er balance mellem positive og negative holdninger til islam/muslimer.
- **Negativ** betegner artikler, hvor islam/muslimer overvejende fremstilles i et negativt lys eller ud fra en negativ/ekskluderende vinkel. Overskriften spiller en væsentlig rolle i vurderingen af artiklens holdning, da den ofte anviser vinklen på artiklen. Holdningen til islam/muslimer kan komme frem i journalistens valg af kilder/vinkler (er den ensidig eller indeholder den flere vinkler?), men holdningen kan også komme frem i de udtalelser, kilderne citeres for i artiklen.

Vurderinger af hvilken tolkning af islam, der er den dominerende i artiklen

- **Meget konservativ, ingen særlig tolkning eller nytolkning**

Artiklerne vurderes i forhold til, om de indeholder en meget konservativ tolkning af islam, en neutral eller ingen særlig tolkning eller en nytolkning af islam.

- **Meget konservativ tolkning** betegner artikler, hvor der overvejende refereres til meget konservative tolkninger af islam – fx at kvinder ikke må arbejde på arbejdspladser, hvor der er mænd; at muslimer ikke må gå i biografen; at kvinder skal gå med niqab/burka; at der tilskyndes til voldelig jihad; at piskning og stening er straffen for utroskab osv.
- **Ingen særlig tolkning** betegner artikler, hvor der ikke udtrykkes nogen tolkning af islam, eller hvor der ikke udtrykkes nogen særlig tolkning af islam, eller hvor der er en balance mellem de tolkninger af islam, der kommer til udtryk i artiklen.
- **Nytolkning** betegner artikler, hvor der overvejende refereres til nytolkninger af islam. Det er tolkninger, hvor islam tolkes ind i en dansk kontekst. Nytolkninger af islam omfatter også tolkninger, der accepterer kvindelige imamer, kvindemoskeer mv.

8. Who draws the picture of Islam and Muslims in Danish Media?

Analysis of how seven daily newspapers portray Islam and Muslims in Danish news articles in for four periods of 10 days in March, June, September and November 2017. The analysis includes 136 articles.

Summary of the results and recommendations

The analysis of how Islam and Muslims are represented in news articles on websites of seven Danish daily newspapers in 2017 shows the following:

- **Politicians take more space in the picture in the media's recount of Muslims and Islam than Danish Muslims.** The sources of the articles (the persons who are interviewed) are 45% local and national politicians, while Muslims are only 16% of the sources.
- **Politicians largely set the agenda for media coverage of Danish Muslims and Islam.** The focus of the articles is often a political matter and not the belief of Danish Muslims, religious practices or life in general. Muslims often become spectators to a political game, and politicians often discuss proposals which are a direct attack on Muslims religious freedom.
- **Few and in part small mosques and organizations get the majority of the attention, when Muslims are interviewed or mentioned in the media.** Thus the picture of the Muslim community in Denmark drawn by the media does not have a good likeness. Further the focus is often on groups on the wings with radical views – such as the

Danish People's Party on the one hand and Hizb ut-Tahrir on the other. Such a compilation fully complies with the news criterion called "conflict", but it gives a signposted picture of Danish Muslims.

- **Media play a role in the drawing of a distorted picture of Danish Muslims and of Islam in Danish context.** A number of media often write about Islamic concepts such as sharia, Islamism, jihad in a way that does not cover the real meaning of the concepts, and which at best gives a deficient picture of Danish Muslims and at worst a mistaken picture of Islam. The role of the media needs to be elucidated, as it contributes to the fierce political debate about Islam in the Danish society, where political attacks are constantly being directed against Danish Muslims.
- **The agenda (often negative) and the language of the sources tend to rub off on journalists / media when it comes to Danish Muslims and Islam.** In addition the media are not sufficiently critical to the agenda of political sources.

Summary of the supplementary analysis of articles on 3 websites concerning the proposal to introduce a masking ban (burka ban)

The analysis includes 91 articles in Berlingske, Kristeligt Dagblad and Politiken websites in September- October 2017.

- **Politicians represent almost 90% of sources and people mentioned.** The imbalance of the sources is thus even more pronounced than in the general analysis.
- **Muslims make up less than 5% of sources and people mentioned.** The majority of the articles in which Muslims were heard was written after a political majority was established on introducing a masking ban. The opinion of Muslims was not well presented prior to the political decision. Only after the decision was taken Muslims were to a little greater extent given opportunity to comment on the ban.
- **The bias in the involvement of Muslims in the news coverage is a democratic problem.** The press has a responsibility to let all relevant views emerge in a case and in particular the responsibility to give a group directly affected by the case a chance to be heard.
- **A pronounced imbalance is obvious in the political views represented by the politicians and other persons used as sources.** Three parties – Alternativet, Enhedslisten and SF, all from the opposition – do not appear in any of the 91 articles included in the analysis.
- **An overweight of supporters of a masking ban appear in the sources and people mentioned.** 60% of the sources

and persons mentioned are in favor of a masking ban, while 21% are (or were) against a ban at the time they were asked.

Recommendations

Islam is a rather new religion in Denmark. 50 years ago only very few in Denmark were Muslims, while today about 300,000 people are Muslims. This makes up about 5% of the population.

Although Islam has grown to be the second largest religion in Denmark, still the society is characterized by a great ignorance of Islam. This is largely reflected in the political debate on Islam and how Islam and Muslims are represented in the media. This trend is obvious in the articles included in this analysis.

The report recommends on basis of this:

- **Journalists and media use clear and fulfilling definitions** (e.g. in fact boxes) when Islamic concepts such as sharia, Islamism, jihad is mentioned.
- **Journalists and editors use Muslim sources in articles concerning Danish Muslims** – e.g. using the press releases from the Muslim organizations of course with the same critical approach applied to other sources.
- **The creation of training courses for journalists giving insight on Islam and Danish Muslims.**

